

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Kultuurhariduse osakond

Huvijuht – loovtegevuse õpetaja õppekava

Marily Männi

**ELUKESTVA ÕPPE ARENDAMISE VAJADUSED JA VÕIMALUSED
KIHNU VALLAS**

Lõputöö

Juhendaja: Külli Salumäe, TÜ VKA huvihariduse assistent

Kaitsmisele lubatud

(juhendaja allkiri)

Viljandi 2018

SISUKORD

SISUKORD	2
SISSEJUHATUS	4
1. TEOREETLISED LÄHTEKOHAD	7
1.1. Elukestva õppe mõistest	7
1.1.1. Elukestva õppe valmisoleku kujundamine elukaare vältel	9
1.2. Täiskasvanuhariduse käsitusi	10
1.3. Eesti elukestva õppe süsteemi arendamine	12
2. ÜLEVAADE KIHNU VALLA HARIDUSE, KULTUURI JA TÖÖHÕIVE OLUKORRAST	16
2.1. Valla elukestva õppe võimalused ja arendamisvajadused	17
2.1.1. Kultuur ja vaba aeg	19
2.1.2. Tööhõive	19
3. EMPIIRILINE OSA	21
3.1. Valim, uurimismeetod ja –protseduur	21
3.1.1. Valim	21
3.1.2. Uurimismeetod	22
3.1.3. Uurimisprotseduur	22
3.2. Andmeanalüüs ja tulemused	23
3.2.1. Vastanute elukestvas õppes osalemine	23
3.2.2. Kihnu elukestva õppe arengusse panustamine	31

3.2.3. Arendamist vajavad elukestva õppe vormid ja tegevused	34
3.3. Arutelu ja järeldused	44
KOKKUVÕTE	47
KASUTATUD ALLIKAD	49
LISAD.....	53
Lisa 1 Uurimisküsimustik Kihnu elanikele.....	53
Lisa 2 Näide toormaterjali kategoriseerimisest.....	57
SUMMARY.....	60
Lihtlitsents	62

SISSEJUHATUS

Õppimisele on viimastel aastakümnetel varasemast tunduvalt suuremat tähelepanu hakatud pöörama. Sarnane kõrgendatud tähelepanu on tingitud üleilmastumisest. See on kaasa toonud suured muutused, mis esitavad indiviidile ja ühiskonnale uusi nõudeid ning nendega seoses on invidiidid ja organisatsioonid sunnitud pidevalt õppima ja arenema. Tänapäeval on loomulik, et inimene õpib igal eluetapil – inimesele on iseloomulik elukestev õppimine. (Beljajev & Vanari 2005, lk 9) Mõiste elukestev õpe tähendab seda, et õppimisprotsess ei piirdu ainult konventsionaalse koolisüsteemiga, vaid et inimene on õppimisprotsessis terve oma elu jooksul. (Leis 2014, lk 9)

Tööandjad on kaevanud, et tööd oleks küll pakkuda, kuid pole küllalt vajalike erialaste oskustega töötajaid. Palju on madala haridustasemega inimesi ning sellepärast eksisteerivad suures hulgas koos vabad töökohad ja töötud. (Reinhold 2014, lk 4) Saar jt (2014) uuringu aruanne toob välja, et nii nagu paljudes teistes riikides, võtavad ka Eestis koolitustest rohkem osa need täiskasvanud, kes on seda varemgi teinud.

2007. aastal Eestis läbi viidud uuringus keskenduti asjaolule, kas täiskasvanud õppija tajub, miks talle elukestev õppimine vajalik on ning mis elukestvat õppimist soodustab ja takistab. Pühenduti täiskasvanutele, kes on pärast paariaastast eemal olemist läinud kooli tagasi omandama põhi-, kesk-, kutse- või kõrgharidust. Vastajatelt, keda oli kõigilt haridustasemetelt, uuriti, millised põhjused tingisid õpingute jätkamise otsuse. Vastajad tajusid, et õppimine on neile vajalik ning nägid õppimist kui tööriista, mis tuleb neile tulevikus kasuks. Õppijad leidsid, et neil on vajaka igapäevaelus vajalikest oskustest ja teadmistest. Täiskasvanute õppimist soodustavateks teguriteks olid näiteks õppija kasvav enesehinnang ning õpitava ühildumine õppija tööga. Takistavaks teguriks osutusid õpingute ja tööaja kokkulangemine ning ajapuudus, mis takistab õppematerjalide läbimist täies

mahus. Täiskasvanu teadvustas end kui õppijat positiivselt, olles kindel, et õpingud lõpetatakse edukalt. (Roosalu 2010, lk 19 – 30)

2012. aastal uuriti kohalike omavalitsuste valimisolekut panustada enam tööturul madalama konkurentsivõimega inimeste elukestva õppe toetamisse. Uuriti, kas omavalitsused oleksid valmis seda tegema ning kui jah, siis millisel kujul. Selgus, et toona rakendati kohalikes omavalitsustes meetmeid, mille sihtgrupiks olid peamiselt töötud. Ei eristatud meetme saajaid haridustaseme ega erialase hariduse olemasolu alusel. Elukestva õppe arendamisel nähti prioriteedina tasemeõpet, tööalast koolitamist ja kodanikuaktiivsuse julgustamist. Suures joones nägi kohalik omavalitsus, et nende roll elukestva õppe toetamisel ja eelistamisel võiks olla ennemini tagasihoidlikum. (Järve, Räs & Seppo 2012, lk 72 – 78)

Käesoleva lõputöö teemaks valitud elukestva õppe arendamise vajadused ja võimalused Kihnu vallas on esmakordne taoline uurimus. Töö autor, olles ise kihnlane, soovib panustada saare üldisesse arengusse elukestva õppe teemat uurides. Kihnu vallas puudub piirkonna võimalusi arvestav ja arenguks vajalik terviklik elukestva õppe süsteem.

Käesoleva lõputöö **uurimisprobleemiks** on: milliseid võimalusi ja vajadusi näevad Kihnu valla elanikud elukestva õppe arendamiseks?

Lõputöö **eesmärgiks** on välja selgitada Kihnu elanike vaade valla elukestva õppe arendamise tegevustele ja struktuuridele. Lisaks kaardistatakse elanike enda elukestvas õppes osalemine.

Lähtudes uurimisprobleemist ja eesmärgist sõnastan oma lõputöös järgmised uurimisküsimused:

- missugune on Kihnu valla elanike elukestvas õppes osalemine?
- kes peaksid kihnlaste arvates panustama Kihnu elukestva õppe arendamisse?
- milliseid elukestva õppe vorme ja tegevusi on kihnlaste meelest vaja arendada?

Käesolev lõputöö koosneb neljast peatükist. Esimeses peatükis on välja toodud elukestva õppe ja täiskasvanuhariduse teoreetilisi lähtekohti ning antud ülevaade elukestvas õppeks võimaluste loomisest Eestis. Teises peatükis on avatud Kihnu valla elukestva õppe võimaluste ja arendamisvajaduste hetkeseis. Kolmandas peatükis on kirjeldatud kasutatud uurimismetoodikat ning neljandas peatükis on esitatud tulemused.

Käesolev töö lähtub Euroopa Liidus kasutusel olevast elukestva õppe definitsioonist, mis on Euroopa Komisjoni ja Euroopa Liidu liikmesriikide poolt vastu võetud ning Euroopa Komisjoni Elukestva õppe memorandumist nõupidamistel täiendatud. Elukestva õppe all mõistetakse, kui kõiki elu jooksul ette võetud õppetegevusi, eesmärgiga parandada oma teadmisi, oskusi ja kompetentsi vastavuses iseenda, kodanikkonna, ühiskonna (sotsiaalse sidususe) ja/või tööturu vajadustega ning seda nii formaalsel, mitteformaalsel kui ka informaalsetel kujul. (Elukestva õppe...2005, lk 5)

Olulisteks dokumentideks, millele käesolevas töös tuginetakse, on Eesti elukestva õppe strateegia 2020 ja Kihnu valla arengukava 2017 – 2025.

1. TEOREETLISED LÄHTEKOHAD

1.1. Elukestva õppe mõistest

Elukestvat õpet käsitletakse erinevalt: nii õppimisena pärast koolihariduse omandamist kui kõiki elu jooksul ette võetud õppetegevusi hõlmavana.

Elukestva õppimise eesmärgiks on parandada oma teadmisi, oskusi ja pädevusi vastavuses iseenda, kodanikkonna, ühiskonna ja tööturu vajadustele. (Elukestva õppe...2005, lk 5)

„Elukestva õppe definitsioon sisaldab kõiki õppetegevusi (samal, lk 5):

- mis on eesmärgilised, st tegevused, mis on ette võetud eesmärgiga parandada käitumist, informatsiooni mõistmist, teadmisi, arusaamist, suhtumist, väärtusi või oskusi;
- mis on pidevad, st mis ei ole juhuslikud, vaid omavad kestvuse ja jätkuvuse elemente, kusjuures kestvuse lühimaid piire pole põhimõtteliselt sätestatud;
- olenemata sellest, kas nad on formaalsed või mitte; siia kuuluvad erinevad õppetüübid, näiteks õpipoisiks olemine, haridus ja koolitus töökohal või väljaspool seda, iseõppimine jne;
- sõltumata finantseerimisallikast, olgu selleks siis erasektor, avalik sektor, kolmas sektor või üksikisik;
- sõltumata õppimisvormist (kasutades traditsioonilisi või kaasaegseid vahendeid nagu nt informatsiooni- ja kommunikatsioonitehnoloogiad);
- mille keskmes on õppiija ja temapoolne õppimine, mitte õpetamine.“

Krillo jt (2010) on välja toonud, et Eesti haridusmaastikul on mitmeid mõisteid seoses elukestva õppega, mis võivad tekitada arusaamatust. Sõna “elukestev” osutab sellele, et mõiste haarab nii informaalset õppimist, mida igapäevaselt tehakse ning mida tegelikkuses isegi ei pruugita õppimisena tunnetada, kui ka teadvustatud formaalset õppimistegevust. Nii

informaalse õppimise kui ka teadvustatud formaalse õppimistegevuse õppimise vormi eristamisel tuginetakse õppeprotsessi reglementeeritusele: formaalne õppimine näitab osalemisele tasemeõppes, koolitusel, kursusel jms; mitteformaalne aga teadmiste omandamisele teistest allikatest ehk näiteks iseseisvalt õppimisel, töökaaslastelt kui ka pereliikmetelt. Elukestva õppe strateegias 2020 (2014) on välja toodud, et elukestev õpe hõlmab formaalharidussüsteemi (lasteaed, põhikool, gümnaasium, kutseõppeasutus, kõrgkool) kõrval ka sellest väljaspool pakutavat täiendus- ja ümberõpet, mitteformaalset ja informaalset õpet. Ka mitteformaalõpet, vaatamata sellele, et see võib toimuda kogu oma mitmekesisuses – töökoha pakutud uute teadmiste ja oskuste omandamine, vaba- ja huviharidus ning noorsootöö, samuti osalemine kodanikuühiskonna organisatsioonide tegevuses või virtuaalruumis, iseloomustab eesmärgistatud teadmiste ja oskuste omandamine.

Elukestva hariduse (*lifelong education*) kontseptsiooni kohaselt vaadeldakse haridust kestva protsessina läbi elu. Erinevalt elukestvast õpest viitab elukestev haridus riigipoolsele haridusstrateegiate väljatöötamisele, haridusele ja koolitusele juurdepääsu tagamisele ja ressursside eraldamisele. (Eensaar 2003, lk 29)

Elukestva õppe kontseptsioon baseerub kolmel printsiibil. Tegu on (Krillo jt 2010, lk 7; viidatud Schuetze & Casey 2006; Tuijnman 2003):

1. kogu eluea kestva (*life-long*, osutab indiviidi õppimise ja arengu protsessile kogu eluea kestel sünnist surmani) ja
2. elupõhise (*life-wide*, suunab sellele, et teadmisi omandatakse mitte ainult formaalharidust andvates institutsioonides, vaid ka mitteformaalse õppimise käigus kodus, igapäevaelus ja töökohal) õppega, mille fookus on
3. õppimisel (*learning*), mitte hariduse omandamisel (*education*).

Elupõhine õpe (*life-wide learning*) avardab elukestva õppe kontseptsiooni, suunates tähelepanu õppimise ruumist ja ajast sõltumatule olemusele. See tähendab, et õppida võib ükskõik millises kohas ja eluetapil. Elupõhise õppe dimensioon toob esile, et formaalne, mitteformaalne ja informaalne õpe mitmekesistavad üksteist. See näitab, et õppida võib ja õpitaksegi kasulikult ja meeldivalt nii pereringis, vabal ajal, ühiskondlikus elus kui ka igapäevases tööelus. (Eesti Akadeemilise...s. a.)

Elupõhise õppe kontseptsiooni järgi on kõik õpitu väärtuslik ja selle arvestamine kompetentsuse hindamisel väga tähtis. Tulemust on võimalik hinnata, kui toimunud/toimuvat õppimist on eesmärgistatud ja seda mõistetakse. Tähtis on eneseanalüüs ja omandatud teadmiste ning oskuste kasutamise teadvustamine. Eelnev on aluseks ka õpitu hindamisel ja arvestamisel. (samas s. a.)

Lissaboni strateegia põhjal on Euroopa Parlament heaks kiitnud kaheksa elukestva õppe võtmepädevust (Täiskasvanuhariduse...2009, lk 13):

- emakeeleoskus;
- võõrkeelteoskus;
- matemaatikapädevus ja teadmised teaduse ning tehnoloogia alustest;
- infotehnoloogiline pädevus;
- õppimisoskus;
- sotsiaalne ja kodanikupädevus;
- algatusvõime ja ettevõtlikkus;
- kultuuriteadlikkus ja -pädevus.

„Euroopa Komisjoni soovitude kohaselt peaksid liikmesriigid toetama võtmepädevuste omandamise võimalusi kõikidele inimestele, nii noortele formaalse ja mitteformaalse hariduse raames, kui ka täiskasvanutele, kellel antud pädevustest vajaka, täiskasvanute koolituse raames. Kuigi Eestis ei ole tehtud terviklikku uuringut täiskasvanud elanikkonna võtmepädevuste taseme kohta, näitavad vähene infotehnoloogia kasutamine vanemaaliste hulgas, madal elukestvas õppes osalemise tase, vähene osalemine valimistel ning vähene ettevõtlikkus ja loovus, et võtmepädevuste arendamisse tuleb suhtuda väga tõsiselt. Vabaharidussüsteem sobib oma olemuselt kõige paremini täiskasvanud elanikkonnale laialdaseks võtmepädevuste omandamiseks.“ (samas, lk 13)

1.1.1. Elukestva õppe valmisoleku kujundamine elukaare vältel

Teadmised ja oskused, mida saame nii lastena kui ka noortena nii perekonnas, koolis, koolitusel ja kolledžis või ülikoolis, ei kesta kogu elu. Elukestev õpe näeb kogu elu jooksul toimuvat kui õpet "alates hällist kuni hauani". Kvaliteetne põhiharidus kõikidele inimestele on olulise väärtusega ning sellele järgneb esmane kutseharidus ja -koolitus, mis peaks varustama kõiki noori teadmispõhises majanduses nõutavate uute põhioskustega. Samuti

peaks see tagama, et nad on õppinud õppima ja et nad on positiivse suhtumisega õppimisse. (Memorandum...2000, lk 7)

Gadameri (1997) järgi teostatakse elukestvat õpet tegelikkuses ainult siis, kui sellele pannakse alus juba lapsepõlves. Inimene esitab küsimusi oma teadmiste vaatepiirilt ehk õpib, põhinedes eelnevale kogemusele. Kui aga eelnev kogemus on olematu või negatiivne, siis ei ole ta ka motiveeritud õppima täiskasvanuna. (Jääger & Roodla 2008, lk 5 järgi)

Õpivajaduse defineerimine on õppimist sissejuhatav tegevus ja selle käigus selgitatakse välja see, mida on üldse vaja õppida. Õpivajadused kajastavad puudujääke õppija senistes oskustes, teadmistes, hoiakutes võrreldes vajaminevate oskuste, teadmiste ning hoiakutega. Õppimine algab alati õpivajaduse hindamisest. (Beljajev & Vanari 2005, lk 40)

Õpivajaduse määratlemine on tähtis, sest konkretiseerib õppija jaoks täpselt selle, mida on vaja õppida. See aitab õppijal keskenduda vaid tähtsale jättes kõrvale tegelemise ebaoluliste valdkondadega ja teemadega. Õpivajaduse kindlaks tegemine aitab õppijal näha õppimist olulise ning tähendusliku tegevusena. Sellega seoses vastutab õppija oma õppimise eest ning saadab oma õppimise protsessi. (samas, lk 40)

„Alates 20. sajandi teisest poolest haridusteoretikute ja globaalsete rahvusvaheliste organisatsioonide (UNESCO, OECD) käivitatud haridusparadigma *education across the lifespan* (EAL, ‘haridus igas elueas’) on bourdieuliku traditsioonilise hariduse erisuste tegurid ja kultuurilise kapitali taastootmismehhanismid laiali jaotanud varasemast mitmekesisemale väljale, kus kehtib universaalse hariduskapitali (baasoskuste, võtmepädevuste) printsiip.“ (Männiste 2014, lk 51; viidatud Field 2005, Jarvis 2007, Rubenson 2004)

„1990ndate keskpaigaks oli „haridus igas elueas” arenenud õppijakeskseks uueks haridusparadigmaks ehk „elukestvaks õppeks” (*lifelong learning*), kus haridust ja õppimist peetakse tööprotsesside osaks.“ (samas, viidatud Field 2005, Jarvis 2007)

1.2. Täiskasvanuhariduse käsitlusi

Suurem osa täiskasvanutele pakutavast õppest haakub ümberõppega ja tööalase täienduskoolitusega. Mõiste „täiskasvanute haridus“ ehk „täiskasvanuharidus“ on seotud kõikide täiskasvanute koolitamisega tegelevate valdkondadega ehk tööalase koolitusega,

tasemekoolitusega ning vabaharidusliku koolitusega. Täiskasvanuharidusele esitab uusi väljakutseid muutuv ühiskond. Hariduse muutuse sihtpunktiks saavad majanduse, töö ja hariduse vastuolud. Nendeks on struktuurne töö- ja töøjõupuudus, noorte tööpuuduse kasv, uued nõuded tööjõu erialasele oskusele. (Jõgi 2001, lk 14 - 21)

Kui elukestev õpe hõlmab erinevaid õpitegevusi kogu elukaare ulatuses, see tähendab õppimist „hällist hauani“, siis täiskasvanuharidus on veidi kitsam mõiste, tähistades vaid täiskasvanueaga piiritletud õppimist. (Aktiivsena vananemise...2013, lk 29) Täiskasvanuharidus on üks osa elukestvast õppes. Inimeste keskmine eluiga pikeneb ning elukestvas õppes osalemist tähtsustatakse üha enam. (Tüür 2013, lk 4 - 7)

Täiskasvanuharidusel on elukestvas õppes tähtis koht, kuna inimestel on vajadus tulla toime tehnoloogilise arengu ja kiirete muutustega. Muutustega kohanemise paratamatus tingib vajaduse lõpmatu enesetäiendamise järele ning seda väljaspool formaalharidussüsteemi. (Aruväli 2014, lk 3)

Täiskasvanuhariduse teoorias esitatakse mitmeid lähenemisi, millele peaks põhinema kogu koolitus. Sellest sõltuvalt tehakse nõuded, valitakse rahalised vahendid, õpetamise meetodid ja õppe vorm ning arendatakse välja koolitusmudel. Täiskasvanuhariduse lähtekontseptsioonina kasutatakse väga tihti kommunikatiivset lähenemist, see tähendab õppimist õpetamise kaudu. (Jänese 2006, lk 8)

Jõgi ja Karu (2004, lk 130 – 140) on toonud välja, et õppimine täiskasvanueas on protsess, mille läbimisel muudetakse ja rikastatakse oma teadmisi, oskusi ja ka väärtusi. Samas on see protsess, mille tulemusena võetakse omaks uusi teadmisi, oskusi, väärtusi ja käitumist.

Tänapäeval on ühiskonnas igati vastuvõetav, et juba vanemas eas inimesed asuvad uuesti enda teadmisi täiendama. Väga palju on neid juhuseid, kus hakatakse õppima täiesti uut eriala, selle põhjuseks võib olla olude sund või enda soov. Väiksemates asulates on töökohtade arv piiratud ning nii mõnigi inimene võib sattuda tööle erialale, millega ta varem pole kokku puutunud. Sel juhul toimub kompetentside omandamine töö käigus. (Huuse 2017, lk 20)

1.3. Eesti elukestva õppe süsteemi arendamine

Elukestva õppe süsteem haarab formaalset õpet selle erinevates liikides (üld-, kutse-, kõrg- ning täiskasvanuharidus) ning tasemetel (alus-, põhi-, kesk-, kõrghariduse tase), ka mitteformaalset ja informaalset õpet. (Eesti haridusstrateegia...2012, lk 19)

Esimeseks seaduseks Eestis, milles käsitleti elukestvaid õpet, oli 1993. aastal vastu võetud täiskasvanute koolituse seadus (edaspidi TäKS). See sätestas iga inimese õiguse pidevaks enesetäiendamiseks kogu eluea jooksul; riigi ja omavalitsuste, ka tööandjate kohustused täiskasvanute koolituse kooskõlastamisel ja elluviimisel; täiskasvanuhariduse rahastamise riigieelarvest. (Elukestva õppe...2005, lk 7)

TäKSi alusel liigitus täiskasvanute koolitus tasemekoolituseks, tööalaseks koolituseks ja vabahariduslikuks koolituseks (samal, lk 8 - 9), mis olid defineeritud järgmiselt:

- Täiskasvanute tasemekoolitust mõistetakse kui väljaspool päevast õpet või täiskoormusega õpet omandatavat põhi-, kesk- või kõrgharidust.
- Tööalast koolitust täiskasvanutele võimaldavad mitmed eraõiguslikud juriidilised isikud, kuid nende kõrval üha enam ka rakenduskõrgkoolid, ülikoolid ja kutseõppeasutused. Teatud valdkondades pakuvad koolitust peamiselt ülikoolid (näiteks arstid, õpetajad), aga ka erasektor toimib koolitusturul väga hoogsalt.
- Vabahariduslikku koolitust võimaldavad kõikides Eesti maakondades asetsevad koolituskeskused, näiteks ülikoolide suveülikoolid, rahvaülikoolid, vabahariduslikud koolituskeskused ja kultuurikeskused. Menukamad kursused on keelekursused, majandus- ja arvutiõppekursused ja ka kunsti- ja kultuurikursused.

„TäKS-i alusel on loodud Täiskasvanuhariduse Nõukogu, mis on Vabariigi Valitsuse moodustatud nõuandev kogu. Nõukogu koosseisu kuuluvad ministriumide esindajate kõrval ka suuremate täiskasvanuhariduse katusorganisatsioonide esindajad ning tööandjate ja töövõtjate esindajad. See laiendab oluliselt täiskasvanuhariduse ja -koolituse valdkonna juhtimise kandepinda. Nõukogu ülesanneteks on valitsuse nõustamine täiskasvanuhariduse küsimustes ja riigieelarve eelnõu koostamisel täiskasvanuhariduse toetuseks ette nähtud vahendite osas, täiskasvanuhariduse riiklike prioriteetide väljaselgitamine ja riigieelarvest täiskasvanuhariduse toetuseks eraldatud vahendite kasutamisele hinnangu andmine.“ (Elukestva õppe...2005, lk 17)

Üheks Haridus- ja Teadusministeeriumi peamiseks koostööpartneriks on näiteks Eesti Täiskasvanute Koolitajate Assotsiatsioon ANDRAS (edaspidi ETKA Andras). See ühing liidab täiskasvanuhariduse eri valdkondade esindajaid, võtab osa hariduspoliitika arendamisel, korraldab koolitusi, seminare ja konverentse. Veel kannab edasi ja kogub täiskasvanuhariduse teemast teavet ja viib ellu ka haridusuuringuid. (samam, lk 17)

„Eesti Vabaharidusliit (edaspidi EVHL) on üleriigiline valitsusväline katusorganisatsioon vabaharidusega tegelevatele ühendustele Eestis. Vabaharidusliidu kaudu toimub Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarvest vabahariduse toetuseks eraldatud iga-aastaste vahendite jagamine. Eesti Vabaharidusliidu kui haridussihiliste mittetulundusühingute ja vabahariduslike koolitusasutuste katusorganisatsiooni koostöö oma liikmetega on väga tihe, koostöövõrgustik on hästi välja arendatud ja toimiv. Vabaharidusliit teeb tihedat koostööd ETKA Andrasega, mõlemad katusorganisatsioonid on täiskasvanuhariduse poliitika kujundamisel ja oluliste otsuste tegemisel arvestatavad partnerid suhtlemisel avaliku sektoriga.“ (samam, lk 18)

MTÜ Eesti Haridusfoorum (edaspidi EHF) tegevuse põhiidee on järgmine: hariduse probleemide analüüsimine, hariduspoliitiliste huvigruppide esindajate koondamine, osalusdemokraatia, partnerluse ja ühiskondlike kokkulepete põhimõtete arendamine Eesti hariduspoliitikas. EHF tegevus on probleemide tõstatamiselt kandunud aina rohkem hariduspoliitika ja haridusstrateegia põhisihtide kokkuleppimisele ja väljaarendamisele. (Eesti Haridusfoorum...s. a.)

Aastal 2000 võttis Euroopa Liidu ülemkogu vastu Lissaboni strateegia, mille oluliseks osaks on Euroopa ühtse elukestva õppe ruumi väljaarendamine ja elukestva õppe süsteemide kujundamine liikmesriikides. Oluliseks vahendiks selle eesmärgi saavutamisel on Euroopa ühtne elukestva õppe kvalifikatsiooniraamistik (EQF). (Eesti haridusstrateegia...2012, lk 19)

Kvalifikatsioonina mõistetakse ametlikult tunnustatud kompetentsust. EQF on üld-, kutse- ja kõrghariduse kvalifikatsioonide ning täiendus- ja ümberõppe kvalifikatsioonide võrdlusraamistik, mis seob omavahel EL riikide kvalifikatsioonisüsteemid ja seeläbi aitab eri maade kvalifikatsioone vastastikku arusaadavamaks ja võrreldavaks muuta. Oluliseks eesmärgiks on ka mitteformaalse ja informaalset õppe tulemuste tunnustamine kvalifikatsioonina või selle osana. (samam, lk 19)

Novembris 2008 esitas Eesti Koostöö Kogu ettepaneku töötada välja ja võtta Riigikogus vastu Eesti pikaajaline haridusstrateegia. Septembris 2009 sõlmisid Eesti haridus- ja teadusminister, Eesti Haridusfoorum ja Eesti Koostöö Kogu kokkuleppe Eesti pikaajalise haridusstrateegia (elukestva õppe strateegia) koostamiseks. Septembris 2010 moodustati 3 ekspertgruppi: hariduses osalemine, juht Marju Lauristin; hariduse korraldus Olav Aarna; õppeprotsess, Margit Sutrop. Juunis 2011 kiideti heaks Haridusstrateegia lõppversioon. (Eesti haridusstrateegia...2012, lk 5)

Vajaduse haridusstrateegia 2020 järele tingisid ühiskonna uue aastatuhande probleemid, mille ületamine või leevendamine on sõltuv haridusest. Vajalikuks peeti muutusi (samal, lk 8):

- 1) hariduse põhiprotsessides: õppimise ja õpetamise paradigmat, eesmärgid ja meetodid;
- 2) hariduse põhikomponentides: õppekavad, õpetajad, õpi- ja institutsionaalsed keskkonnad.
- 3) hariduse haldamises: administreerimine ja reguleerimine keskvõimu ja kohalikul tasandil, erasektori, MTÜ-de ja kodanikuühiskonna kaasamine hariduse haldamisse, eri tegevusvaldkondi läbivate hariduslike ühenduste ellukutsumine jmt.

Haridusstrateegiat luues toetuti Eestis juba kehtivatele strateegiatele ja arengukavadele ning arvestati käimasolevaid programme ja tegevusi hariduse vallas: üldharidus- ja kutseharidussüsteemi arengukavad, kõrgharidus- ja õpetajahariduse strateegiad, täiskasvanuhariduse arengukava. (samal, lk 8)

Strateegia käsitleb Eesti elukestva õppe süsteemi kõige üldisema eesmärgina kõigile Eesti inimestele nende vajadustele ning võimetele vastavate õpivõimaluste loomist kogu elukaare vältel, kujundades õppimisest inimese eluviisi osa. Eesmärgipüstitus ajendub arusaamast – mida haritumad inimesed, seda parem elu – see on seisukoht, mille kohaselt haridust ei ole kunagi liiga palju. Pidev eneseharimine on tänase elu paratamatu osa. Eesti (piiratud) inimvara tuleb maksimaalselt väärtustada, kuna see on meie püsimise ja arengu alus. (samal, lk 8)

Eesti elukestva õppe strateegia alusel rakendatakse õppijatena kõiki ehk nii lapsi, noori kui ka täiskasvanuid. Elukestva õppe strateegia koostamise üldeesmärk on luua kõigile Eesti inimestele nende vajadustele ning võimetele vastavad õpivõimalused kogu elukaare vältel, et kindlustada neile isiksusena väärrika eneseteostuse võimalused ühiskonnas, töö- ja

pereelus. (Eesti elukestva õppe...2014, lk 3) Õppimine peab muutuma aktiivse eluhoiaku lahutamatuks osaks, ka vanemaealiste hulgas.

Täiskasvanute koolituse seaduse (2015) järgi eristatakse Eestis järgmisi täiskasvanuhariduse koolitusliike:

- tasemeõpe;
- täienduskoolitus.

„Eelkõige õppe süsteemi arendamisel on olulised järgmised põhimõtted (Eesti elukestva õppe...2014, lk 3 – 4):

- õppija aktiivne osalus ja vastutus;
- koostöö ja üksteiselt õppimine;
- õpivõimaluste kvaliteet, paindlikkus, info läbipaistvus ja usaldusväärsus;
- inimeste erivajadustega arvestamine õppetöö korralduses ja õpikeskkonnas;
- sooline tasakaal;
- avatus, sallivus ja rahvusvaheline koostöö;
- Eesti riigi, keele ja kultuuri jätkusuutlikkus;
- säästev areng;
- tõenduspõhine otsustamine.“

Eelkõige õppe süsteemi 8 komponenti on järgmised (Eesti elukestva õppe...2014, lk 18):

- Üldharidus
- Kutseharidus (ka õppe – ja karjäärinõustamine)
- Kõrgharidus
- Täiskasvanuharidus
- Õpetajate koolitus
- Kogemusõpe
- Vabaharidus
- Noorsootöö

2. ÜLEVAADE KIHNU VALLA HARIDUSE, KULTUURI JA TÖÖHÕIVE OLUKORRAST

Kihnu vald asub Liivi lahes Kihnu saarel ning on suuruselt Eesti seitsmes saar (17,33 km²) ja Liivi lahe suurim saar. Koos saarega kultuuriliselt seotud ümbritsevate asustamata laidudega (kokku 80 laidu) laieneb valla territoorium kokku 17,62 km²-ni. Saar on 7 km pikk ja kuni 3,3 km lai. Mandrist eraldab Kihnu saart umbes 10 km laiune Kihnu väin. Kihnust Pärnuni on 40 km. (Kihnu valla...2017, lk 6)

Rahvastikuregistri seisuga 01.01.2017 on Kihnu saar elukohaks 701 inimesele. Kihnu elanike arv on üsna püsiv ja tööelise elanikkonna osakaal vanusestruktuuris on üsna suur. Tööelisi elanikke (vanuses 15 – 64) on Kihnus 502. Kuni 14. eluaastaseid kihnlasi on saarel 71. 65. eluaastaseid ja vanemaid on saarel 128. Kihnu saare rahvastikule on iseloomulik see, et suvekuudel on suur turistide arv. (samam, lk 6 - 8)

Kihnu on säilitanud oma unikaalse identiteedi, kuna saarel on geograafiline eraldatus ning kogukond hoiab kokku. Kihnu on tuntud oma kultuuripärandi poolest, kus hoitakse elus vanu laule, tantse, mängu, käsitööd ja kombeid.

Kihnu suureks väärtuseks on etnograafilised omapärad. Nende hulka kuuluvad oma keel, erinevad naiste kombed nagu igapäevane rahvariiete kandmine, rahvalike laulude laulmine ja paljude teiste tavade elushoidmine. Saare etnograafilised omapärad ongi väärtused, mis moodustavad hinnatud turismiressursi, mille kasutamine on viimastel aastakümnetel suurenenud. Edasi tuleks pöörata selle ressursi püsimisele ja säästlikule kasutamisele suuremat tähelepanu. (Kihnu valla...2017, lk 10)

Kihnu kultuuriruum on erakordse kultuuripärandiga elanikkonna ja saarelise keskkonna ehe kooslus, kus inimesed on ümbritsevast loodusest olemuslikult sõltuvad olnud ning aegade kestel sellega mugandunud. Eraldatuse tõttu mandrist ja tänu traditsioonilise kogukondliku

eluviisi säilimisele on Kihnu saarest ja selle elanikest saanud omapärane kultuuriruum, mis on ühtlasi ainulaadne Läänemere lähiümbruses ja kaugemalgi. 2003. aastal kandis UNESCO Kihnu saare suulise ja vaimse kultuuripärandi nimekirja. (samas, lk 10)

2.1. Valla elukestva õppe võimalused ja arendamisvajadused

Kihnu saarel on võimalik omandada inimestel vaid põhiharidus, seepärast lahkuvad lastega pered saarelt ning ei soovita sinna elama asuda. Kooliealisi lapsi jääb saarel aina vähemaks ning see ei soodusta jõupingutuste tegemist haridusteenuse kättesaadavuse parendamiseks. (Kikkas & Tilts 2014, lk 30)

Üldhariduse omandanuna suundub õppija näiteks kutseharidust omandama, kuid seda juba mandril, kuna Kihnus puudub kutsehariduse omandamise võimalus. Läbi kutsehariduse peaks noored vajaliku informatsioonini jõudma ning seeläbi teadma, mida soovivad tulevikus endas arendada.

Kohalik kool on ka kihnu kultuuri üheks olulisimaks kandjaks. See mängib tähtsat rolli protsessis, mille sihiks on tagada kihnu keele ja kultuuri edasine püsimine ning areng. Mitmetes kihnu peredes on erinevatel ajenditel kombid ja kihnu keel unustustehõlma vajumas, kuid kool peaks olema see koht, kus kogukonna poolt antakse õpilastele edasi saarele omast traditsioonilist kultuuri. Kooli õppekava tuleb koostada Kihnu saare eripära tõhusamalt käsitlevana (kohaliku keele ja kultuuri väärtustamine) ning valitud sihid praktikas ellu viia. (Kihnu valla...2017, lk 14)

Kihnu saare elanikkonnast osaleb 2018.aasta seisuga Kihnu valla andmetel:

- kutseõppes 3 inimest;
- kutsekeskharidusõppes 8 inimest;
- rakenduskõrgharidusõppes 10 inimest;
- bakalaureuseõppes 8 inimest;
- magistriõppes 7 inimest.

Kihnu Kooli õpetajatest omavad enamik kõrgharidust ja pedagoogilist väljaõpet. Vähene laste arv klassis on aga probleem, mis põhjustab vajaduse teha liitklassid. Koolil puudub liitklassidele kohane tunnijaotusplaan, kuid see on vajalik, et kindlustada pikaajalises vaates ühtlaselt kvaliteetse hariduse andmine. (Kihnu valla...2017, lk 14) Võib eeldada, et Kihnu õpetajad vajavad teatavat taseme-, ümber- või täiendusõpet.

Hetkel on täiskasvanuharidus Kihnus koordineerimata. Kihnus puudub haridusvaldkonna terviklik arengu- ja tegevuskava.

Tabel 1. Kihnu valla elukestva õppe võimalused

Elukestva õppe liigid (Elukestva õppe strateegia 2014-2020 järgi)	Kihnu vallas 2018. aastal
Formaalharidus	
Alusharidus Põhiharidus Üld- ja kutsekeskharidus Kõrgharidus ja ülikoolijärgne haridus	Lasteaed Põhikool
Mitteformaalne õpe	
Täiskasvanute täiendus- ja ümberõpe Täiskasvanute vabaharidus Laste ja noorte huvitegevus, noorsootöö	Kihnu Muuseum Kihnu Rahvamaja Raamatukogu Kihnu Maalambakasvatajate Selts SA Kihnu Kultuuri Instituut Koolitajad, koolitusfirmad, mittetulundusühingud (seltsid, muuseum, raamatukogu jne)
Informaalne õpe	
Toimub koolivälises keskkonnas	Sõpradega aja veetmine Naabrid Pere Huviklubid Töö Reisimine Meedia Intenet

2.1.1. Kultuur ja vaba aeg

Kihnu kultuuriruum on erakordse kultuuripärandiga elanikkonna ja saarelise keskkonna ehe kooslus, kus inimesed on ümbritsevast loodusest olemuslikult sõltuvad olnud ning aegade kestel sellega mugandunud. Eraldatuse tõttu mandrist ja tänu traditsioonilise kogukondliku eluviisi säilimisele on Kihnu saarest ja selle elanikest saanud omapärane kultuuriruum, mis on ühtlasi ainulaadne Läänemere lähiümbruses ja kaugemalgi. 2003. aastal kandis UNESCO Kihnu saare suulise ja vaimse kultuuripärandi nimekirja. Kõige arhailisemad ja kestvamad on traditsioonidest kihnu pulmakombestik, rahvakalendri tähtpäevad ja kirikupühade tähistamine. (Kihnu valla...2017, lk 10 - 16)

Pärimuskultuuri üldisi probleeme on mitmeid - nii omanäolise pärimuskultuuri edasiandmisega kui ka õppimist pärssivate probleemidega. Kihnus puudub ühtne pärimuskultuuri õppekeskus, mis võimaldaks erinevate kihnu kultuuritraditsioonide praktiseerimist tänapäeval. Kalendritähtpäevade traditsiooniline tähistamine on vähenenud ning Kihnu pulm kui traditsioone koondav nähtus on hävimisohus. Kohalikud kiriklikud kombes on kadumas ja traditsiooniline töökultuur hääbub. Põlvkondade vaheline side on nõrgenenud kaasaegses külaühiskonnas. Juurde oleks vaja noori, ettevõtlikke ja aktiivseid eestvedajaid. (sammas, lk 21)

Kihnu noortel ei ole kõiki huvigruppe rahuldavaid võimalusi vaba aja sisustamiseks. Varasematel aastatel on küll ehitatud noorte poolt hästi vastu võetud spordirajatisi (näiteks tenniseplats), kuid tuleb kindlasti veel tegeleda tervislike eluviiside propageerimisega ning luua erinevaid võimalusi vaba aja veetmiseks. Sporditegemise võimalustele lisaks saaks luua Kihnu Noortekeskuse, kus võimaldatakse erinevaid vaba ajaveetmise võimalusi (lauatennis, piljard, internet, lauamängud ja muud). Noortekeskus oleks ka noorte kogunemise ja suhtlemise kohaks. Noortele võiks pakkuda õppimist läbi tegevuste, kuid hetkel puudub selle eestvedaja. Koolis töötab õpilasmavalitsus ning mitmed õpilased on liitunud noorteühinguga Eesti 4H. (sammas, lk 31)

2.1.2. Tööhõive

Kihnu valla piirkonnas paiknevaid tööpakkujad oli 2016 aasta 11 kuu jooksul ca 31, nende juures töötab või on töötanud aastaringelt ca 125 inimest. Neile kaasub orienteeruvalt 73

kalurit ja ca 10 käsitöömeistrit, väiketootjat, kes töötavad aastaringelt. Talve ja suveperioodi hõivatute arv erineb umbes 30 inimese võrra ehk suveperioodil töötab umbes 155 inimest. Enamus neist töötavad puhkemajanduses ja kaubanduses, mis on enamusest hooajaline. (Kihnu valla...2017, lk 8)

Kihnus on struktuurne tööpuudus, see tähendab seda, et kuigi saarel on puudus erinevate erialade oskustöolistest, on saarel võrdlemisi palju töötuid, kelle oskused ja kvalifikatsioon ei vasta hetkelisele nõudlusele. Ettevõtluses võib märgata ebakindlust uute teenuste pakkumisel ning seda eriti turismisektoris. (Kihnu valla...2017, lk 22)

Võimalikuks noorte lahkumise põhjuseks Kihnust võib pidada ka tööpuudust, kuna praegused töökohad on enamuses hõivanud keskealised vallakodanikud (Palu 2016, lk 40).

Ettevõtluses leidub erinevaid probleeme. Domineerivad madala lisandväärtusega tegevusalad ning suurt rolli saareelus mängib hooajalisus (turism näiteks enamjaolt hooajaline). Kihnus on oskusteabe nappus ja puudus kvalifitseeritud tööjõust. Turg on piiratud ja välisturg on kaugel (suured keskused). Kihnus on puudus uutest äriideedest ja lahendustest. (Kihnu valla...2017, lk 22 – 23)

3. EMPIIRILINE OSA

Käesolevas peatükis antakse ülevaate läbiviidud küsitluse metoodikast, üldkogumist, valimist, uurimistegevuse käigust ning küsitluse tulemustest. Saadud tulemusi analüüsitakse lähtudes töö teoreetilises osas esitatud käsitlustest. Andmete kogumisel kasutati ankeeti, mis sisaldas valikvastustega küsimusi ning avatud küsimusi. Uuritavaks kontingendiks olid Kihnu elanikud alates 16-ndast eluaastast.

3.1. Valim, uurimismeetod ja –protseduur

3.1.1. Valim

Uuringu üldkogumi moodustasid Kihnu elanikud alates vanusest 16 eluaastat. Üldkogumi maht on N=616 elanikku. Valimiks on kihtvalim. Esindatud on viis vanusegruppi. Vanusegruppide moodustamisel toetusin rahvusvahelisele uuringule „Õpetajate täiendusõppe vajadused“ (2015), milles oli kasutatud analoogset jaotust.

Järgmises tabelis annan ülevaate küsitlusele vastanute vanuselisest ja soolisest koosseisust.

Tabel 2. Andmed vastanute kohta

Vanusegrupp	Elanikke Kihnus (arv, % üldkogumist)	Valim (arv, % vastanutest)	Vastanud naised	Vastanud mehed
16 - 24	67 (~10,9%)	5 (~10%)	3	2
25 - 34	114 (~18,5%)	10 (20%)	6	4
35 - 44	93 (~15,1%)	8 (16%)	6	2
45 - 54	120 (~19,5%)	10 (20%)	8	2
55 - ...	222 (~36%)	17 (34%)	12	5

Kokku	616 (100%)	50 (100%)	35 (70%)	15 (30%)
-------	------------	-----------	----------	----------

44% (22 vastajat) olid keskharidusega, 36% (18 vastajat) kõrgharidusega ja 20% (10 vastajat) põhiharidusega. Enamus ehk 80% vastajatest olid kesk- ja kõrgharidusega.

3.1.2. Uurimismeetod

Uurimustöös on kasutatud kvantitatiiv-kvalitatiivset uurimismeetodit. Kvantitatiivne uurimismeetod võimaldab saada tulemusteks arve, mille alusel saab vaadelda esinemissagedust ning jaotumust, kvalitatiivne uurimisviis võimaldab aga kirjeldusi, mis võimaldavad vastuseid tõlgendada.

Uurimustöö eesmärgiks oli välja selgitada Kihnu elanike vaade valla elukestva õppe arendamiseks vajalikele tegevustele ja struktuuridele. Lisaks kaardistati elanike enda elukestvas õppes osalemist. Eesmärgi täitmiseks viidi läbi küsitlus elanikele (Lisa 1), et koguda andmeid, mis võimaldasid järeldada, missugused on elanike arvates Kihnu valla elukestva õppe arendamiseks vajalikud tegevused.

Küsimustik koosnes 17 küsimusest, mis võimaldasid saada vastused uurimisküsimustele:

- missugune on Kihnu valla elanike elukestvas õppes osalemine?
- kes peaksid kihnlaste arvates panustama Kihnu elukestva õppe arendamisse?
- milliseid elukestva õppe vorme ja tegevusi on kihnlaste meelest vaja arendada?

Küsitlemisel kasutati originaalküsimustikku, mis sisaldas valikvastustega küsimusi, poolavatud lõpuga küsimusi ja avatud küsimusi. Kasutati binaarskaalaga, järjestusskaalaga, Likerti skaalaga ning järjestamisega reitingskaalaga küsimusi. Küsimustik oli anonüümne ning sellele vastamine vabatahtlik. Saadud andmed sorteeriti ja süstematiseeriti ning seejärel reastati, võrreldi ja analüüsiti tulemusi.

3.1.3. Uurimisprotseduur

Uurimisprotseduuris kasutati internetipõhist küsimustikku keskkonnas *Google Forms*. Antud keskkond võimaldas saada küsimuste vastustest esmase kokkuvõtte. Saadud andmed kodeeriti, grupeeriti, analüüsiti ning väljendati tulemused, kasutades programmi *Microsoft Office Excel*.

Uurimistulemus ei ole representatiivne, kuna valimi kalkulaatori alusel oleksin pidanud küsitlema 248 elanikku. Kõigi populatsiooni liikmete uurimine polnud võimalik, kuna populatsioonist elavad aastaringselt Kihnus umbes pooled, ligikaudu 300 elanikku ning uurimisaeg oli piiratud. Soovisin aga populatsioonist võtta väiksema hulga nii, et selle omadused oleksid valimiga esindatud. Kihnu vallavalitsusest saadud elanike vanuselise jaotuse alusel kasutasin kihtvalimit, kus kihi tunnuseks oli vanus, ning kihi piires kasutasin mugavusvalimit.

Uurimus viidi läbi 2018. aasta märtsis. Küsimustik saadeti vastajatele interneti teel, paber kandjal sai vastuseid anda Kihnu Koolis ja osasid vastajaid küsitleti nende kodus, kuna kõik inimesed ei kasuta interneti. Küsitlusele oli võimalik vastata kahe nädala jooksul, vastajale endale sobival ajal.

Vastaja taustandmeid koguti küsimustega 1 - 3. Uurimisküsimusele „Kes peaksid kihnlaste arvates panustama Kihnu elukestva õppe arendamisse?“ koguti vastuseid küsimustega 10 ja 11, uurimisküsimusele „Milliseid elukestva õppe vorme ja tegevusi on kihnlaste meelest vaja arendada?“ küsimustega 12 – 17 ja uurimisküsimusele „Missugune on Kihnu valla elanike elukestvas õppes osalemine?“ küsimustega 4 – 9.

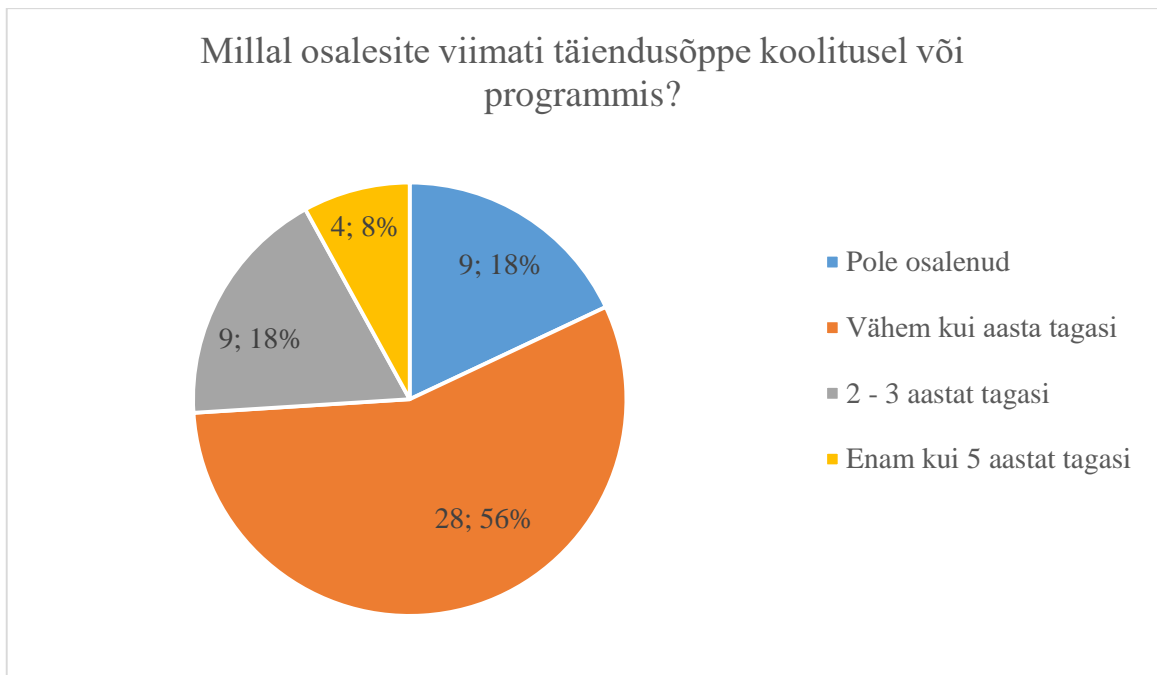
3.2. Andmeanalüüs ja tulemused

Järgnev peatükk annab ülevaate küsitluse tulemustest. Tulemusi interpreteeritud ning nende näitlikustamiseks on esitatud selgitavad joonised ja tabelid.

3.2.1. Vastanute elukestvas õppes osalemine

Informatsiooni Kihnu valla elanike elukestvas õppes osalemise aktiivsuse kohta andsid küsimused 4 – 9.

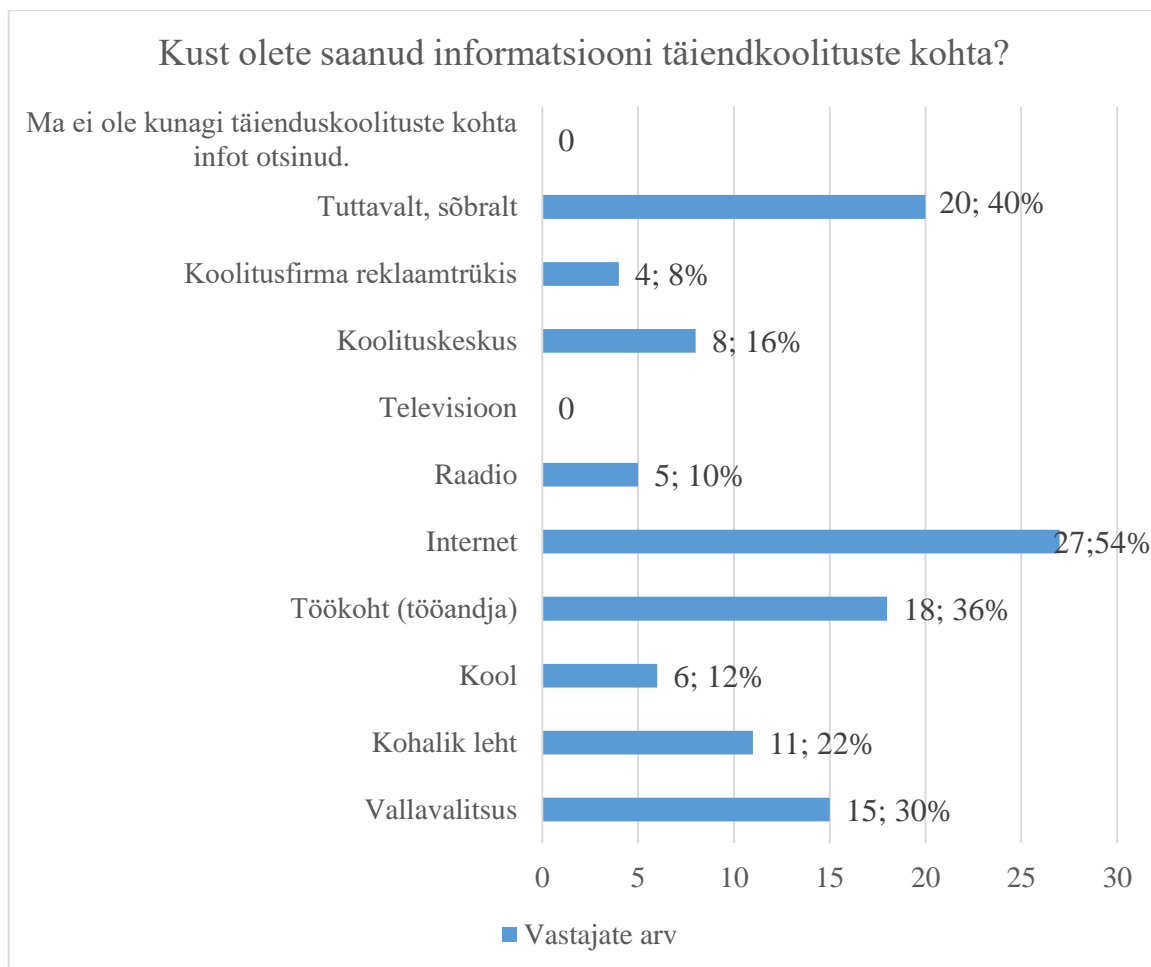
4. küsimusele „Millal osalesite viimati täiendusõppe koolitusel või programmis?“ oli vastusevariante neli: pole osalenud, vähem kui aasta tagasi, 2 – 3 aastat tagasi ja enam kui 5 aastat tagasi.

Joonis 1. Kihnu elanike aktiivsus täiendusõppe koolitusel või programmis osalemisel

Vastustest selgub, et 56% vastanutest (28) ehk üle poole on täiendusõppe koolitusel või programmis osalenud vähem kui aasta tagasi. Vastanutest 18% (9 elanikku) osales täiendusõppe koolitusel või programmis 2 – 3 aastat tagasi. Seega võib tõdeda, et ligikaudu kolmveerand vastanutest (74%) on aktiivselt kaasatud täiendusõppe koolitustesse ja programmidesse. 26% hulgas, kes on viimati osalenud täiendusõppe koolitusel/programmis enam kui 5 aastat tagasi või pole üldse osalenud, on enamus ehk ~77% (10 vastajat 13-st) 55. aastased või vanemad elanikud.

Küsimusele „Kust olete saanud informatsiooni täiendkoolituste kohta?“ said vastajad valida erinevate infoallikate hulgast, kust just nemad täiendkoolituse kohta informatsiooni on saanud.

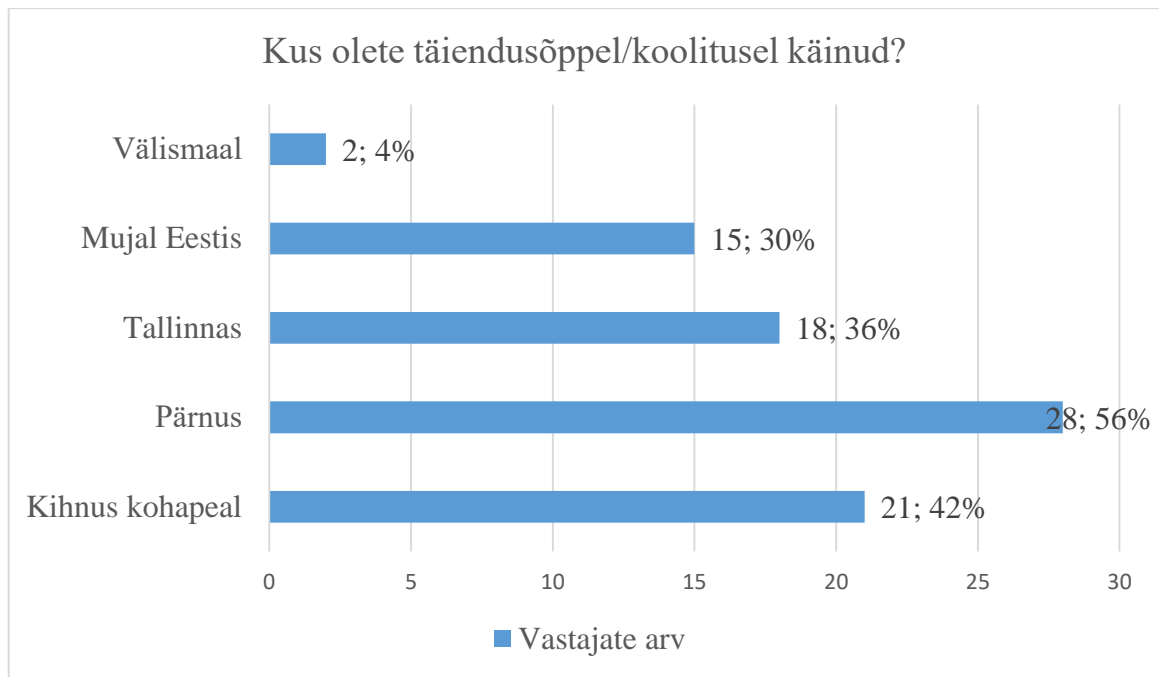

Joonis 2. Allikad, kust Kihnu elanikud on saanud informatsiooni täiendkoolituste kohta

Kõige kasutatavam informatsiooniallikas on internet, kust on infot saanud 54% (27 vastajat) ja tuttavalt, sõbralt 40% (20 vastajat). Kõik vastajatest on täiendkoolituste kohta infot otsinud.

Küsimusele „Kus olete täiendusõppel/koolitusel käinud?“ said vastajad valida erinevate kohtade vahel, kus nad olid täiendusõppes/koolituses osalenud. Vastusevariante oli viis: Kihnus kohapeal, Pärnus, Tallinnas, mujal Eestis või välismaal.

Kui vastaja valis „mujal Eestis“ või „välismaal“, siis oli võimalus lahtris „muu“ asukohta täpsustada.

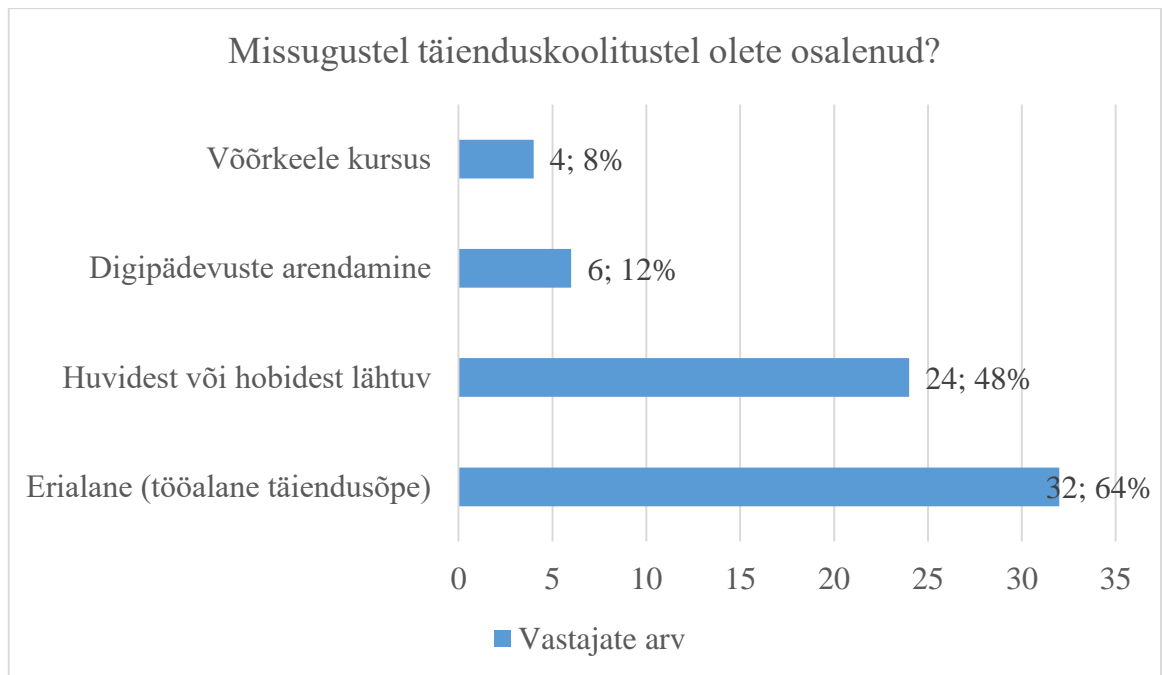
Joonis 3. Asukohtade ülevaade, kus Kihnu elanikud on täiendusõppel/koolitusel käinud

Kihnlaste populaarseimaks enesetäiendamise kohaks on Pärnu - 56% (28 vastajat). Suur osa vastajatest on osalenud täiendusõppel/koolitusel Kihnus kohapeal - 42% (21 vastajat).

Vastajatele oli pakutud ka lahter „muu“, millele oli lisatud selgitus, et sinna saab lisada täiendusõppe koha, mis loetelust puudub. Kasutati seda varianti aga hoopis siis, kui vastaja ei olnud täiendusõppel/koolitusel üldse käinud. 12% vastajatest (6 vastajat) kirjutas „muu“ lahtrisse, et nad ei ole täiendusõppel/koolitusel käinud.

Küsimuses „Missugustel täienduskoolitustel olete osalenud?“ said vastajad ära märkida, enesetäienduse valdkonnad: erialane (töölane täiendusõpe), huvidest või hobidest lähtuv enesetäiendamine, digipädevuste arendamine ja võõrkeele kursused.

Vastajatele oli ka antud võimalus lahtris „muu“ lisada mõni muu täienduskoolitus, kus oli osaletud. Joonis 4 annab ülevaate, missugustes valdkondades on Kihnu elanikud end täiendanud.

Joonis 4. Kihnu elanike enesetäiendamise valdkonnad

Vastajatest enim ehk 64% on osalenud erialasel, tööalasel täiendusõppel (32 vastajat). Suur osa vastajatest 48% (21 vastajat) on osalenud huvidest või hobidest lähtuval täienduskoolitusel.

Vastajatele oli ka antud lahter „muu“, kus nad said täpsustada täienduskoolitusi, kus nad olid käinud, kui pakututest sobivat ei leidnud. Taas oli „muu“ lahtrisse 12% vastajatest (6 vastajat) kirjutanud, et nad ei ole täiendusõppel/koolitusel käinud/osalenud. 4% vastajatest (2 vastajat) pakkusid välja aga ka oma variandid, milleks olid ettevõtluskoolitus ja silmaringi arendav koolitus.

Küsimusele „Missuguseid täiendkoolitusi Teie kõige rohkem vajaksite?“ vastates oli palutud vastajatel kirjutada vähemalt üks koolitus ning põhjendada, miks nad seda vajaksid.

Tabel 3. Küsimuse „Missuguseid täiendkoolitusi Teie kõige rohkem vajaksite?“ vastuste kategoriseering

Vanuse- grupid (N;M)	Maininguid; (N;M)	Digipädevused	Ettevõtluskoolitus	Keeleõpe	Ametioskused	Turismikoolitus	Ei vaja koolitusi
1. 16-24 (3;2)	4 (3;1)		1N	1N 1M		1N	
2. 25-34 (6;4)	10 (7;3)	1N	1N 1M	3N	2N 1M		1M
3. 35-44 (6;2)	9 (7;2)			3N 1M	3N		1N
4. 45-54 (8;2)	10 (8;2)			3N 1M	4N 1M	1N	
5. 55 + (12;5)	17 (11;6)	1N 3M		6N 1M	1N	2N	1N 2M
	MAININGUID KOKKU	5	3	20	12	4	5

Kõige enam vajaksid vastanud keeleõpet. Kõik vanusegrupid tõid välja, et nad oleksid huvitatud keeleõppest ja ametioskuste täiendamisest.

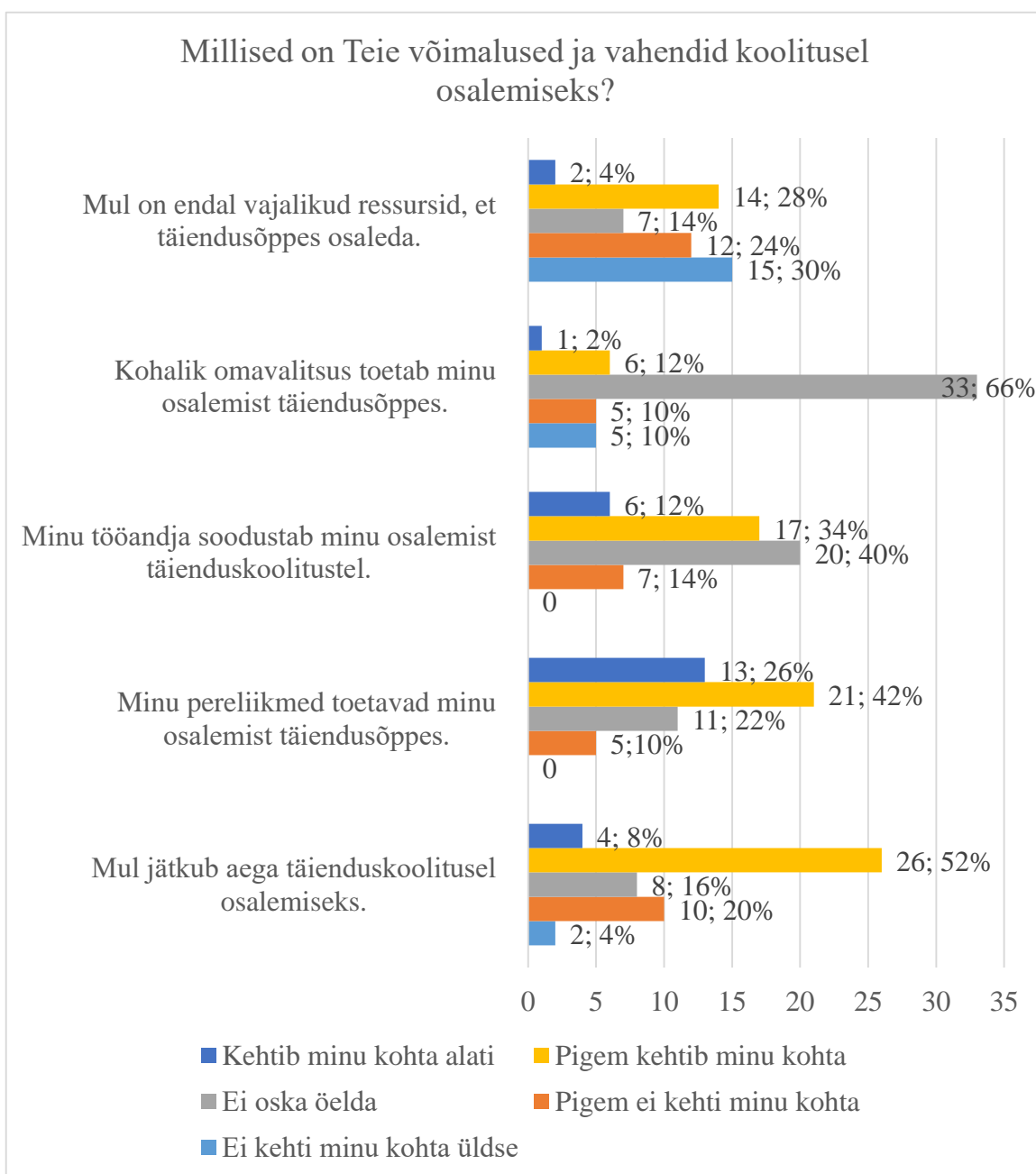
Kõige vähem vajatakse turismialaseid koolitusi ja ettevõtluskoolitusi. 35-aastaste ja vanemate vastajate poolt (kokku 35 isikut) pole kordagi välja toodud ettevõtlusalaste koolituste vajadust. Digipädevuste alaseid täienduskoolitusi vajavad vähesel määral 55-aastased ja vanemad vastanud, nooremates vanusegruppides niisugune vajadus praktiliselt puudub. Ka turismikoolituste vajadus on vastajate poolt tagasihoidlikult esile toodud – 25-44-aastased vastajad pole seda kordagi maininud, ülejäänud gruppides märgitakse vajadust 1 - 2 korral.

Tabel 4. Näiteid vastustest 8.küsimusele „Missuguseid täiendkoolitusi teie kõige rohkem vajaksite?“

Täienduskoolituse tüüp	Näiteid vastustest
Digipädevused	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Digipädevuse arendamine, olemaks kursis tehnoloogia arenduste ja võimalustega ... (N 25 – 34)</i> ▪ <i>Tänapäeval peab arvutit oskama (N 55+)</i> ▪ <i>Mõni arvuti koolitus, et saaks välismaailmaga kursis olla (M 55+)</i>
Ettevõtluskoolitus	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Ettevõtluskoolitus, sest seda vajab saar kõige rohkem (M 25 – 34)</i>
Keeleõpe	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Keele. Sest keelepagas võiks alati suurem olla. (M 16 - 24)</i> ▪ <i>Võõrkeelte kursus on alati vajalik. (N 25 - 34)</i> ▪ <i>... võõrkeeli võiks alati paremini osata. Vene keel ja hispaania keel. (N 35 - 44)</i> ▪ <i>Keelekoolitus, vaja reisimisel ja ka tööalaselt.(N 44 - 54)</i> <i>Tahaksin osata paremini näiteks inglise keelt. (M 44 - 54)</i> ▪ <i>Vene keele koolitus, tänapäeval eriti Tallinnas on kõikidel erialadel töötavatel inimestel vaja osata vene keelt. (N 55+)</i>
Ametioskused	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>kuna olen hooaja tööline kihnu saarel siis oleks väga hea kui saaksin lisakoolituse pagari alal. kui saaksin läbida pagari koolituse siis saaksin pakkuda ka selle alaseid teadmisi oma töös ... (N 25 – 34)</i> ▪ <i>Raamatupidamist. Kihnus soovitatakse kõigil ettevõtjateks hakata, kes seal elada tahavad. Iga ettevõtja peab omama vähemalt elementaarset oskust raamatupidamisest. (N 35 – 44)</i> ▪ <i>Raamatupidamis alast, kuna seadused pidevalt uuenevad. (N 45 – 54)</i>
Turismikoolitus	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Turism, ettevõtlus, noorsootöö. Turismi ja ettevõtlusega tegeletakse Kihnus palju, aga alati on hea veidi juurde õppida, et asi areneks veelgi paremaks ... (N 16 – 24)</i>

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Turismi, sellega saab suvel teenida, et siis ülejäänud aasta ära elada. (N 55+)</i>
Ei vaja koolitusi	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Hetkel ei vaja, ei taha midagi õppida ... (N 35 – 44)</i> ▪ <i>Ei ole vajadust koolitusele. (M 55+)</i>

Küsimusele „Millised on Teie võimalused ja vahendid koolitustel osalemiseks?“ vastates said vastanud hinnata 5 väite kehtivust enda puhul skaalal: ei kehti minu kohta üldse, pigem ei kehti minu kohta, ei oska öelda, pigem kehtib minu kohta ja kehtib minu kohta alati.

Joonis 5. Vastanute võimalused ja vahendid koolitustel osalemiseks

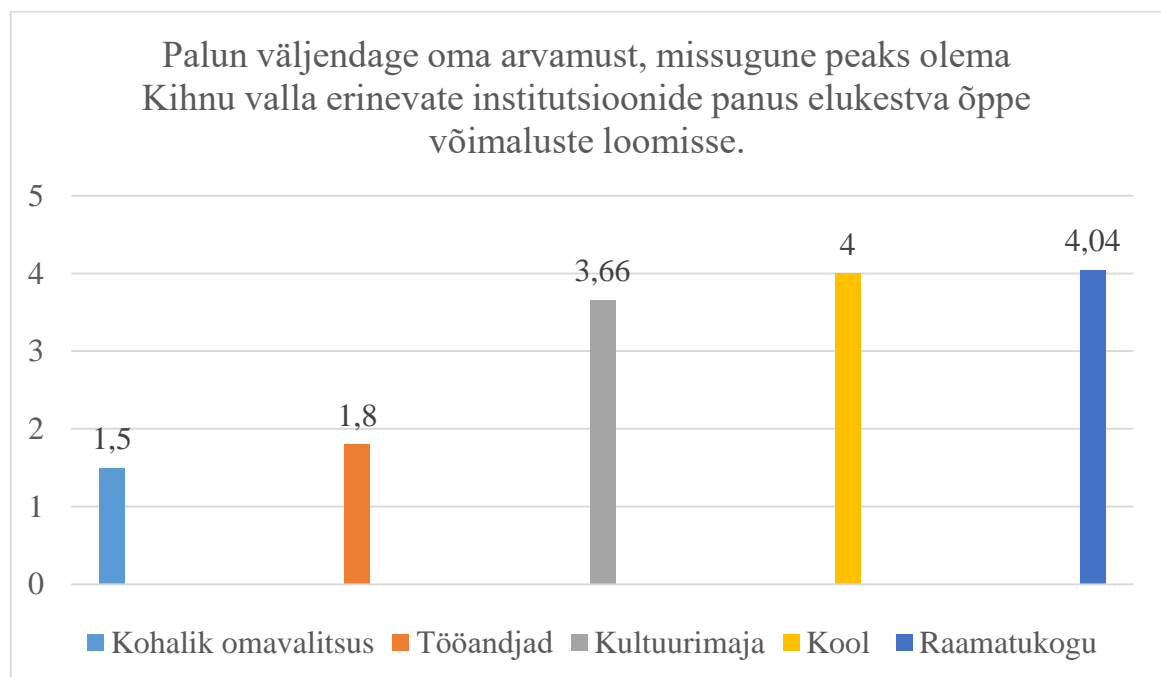
Ressurssidest jagub vastanute sõnul pereliikmete toetust ja jagub või pigem jagub ka aega. Vastanud ei tea kohaliku omavalitsuse ja tööandjate suhtumist täiendusõppes osalemisse. Ei jagu või pigem ei jagu ressursse täiendusõppes osaleda. Vastanutest 66% oska öelda, kas kohalik omavalitsus nende täienduskoolituses osalemist toetaks või mitte ning lisaks veel 20% väidab, et pigem ei toeta või ei toeta üldse.

3.2.2. Kihnu elukestva õppe arengusse panustamine

Uurimisküsimusele „Kes peaksid kihnlaste arvates panustama Kihnu elukestva õppe arendamisse?“ koguti vastuseid küsimustega 10 ja 11.

Vastates 10. küsimusele „Palun väljendage oma arvamust, missugune peaks olema Kihnu valla erinevate institutsioonide panus elukestva õppe võimaluste loomisse.“ oli vastajatel võimalus reastada 5 asutust nii, et esimesel kohal oleks asutus, mis peaks panustama kõige enam ja viiendal kohal asutus, mis peaks panustama kõige vähem.

Joonisele on kantud vastuste keskmine iga asutuse kohta.

Joonis 6. Vastanute arvamus Kihnu valla erinevate institutsioonide panusest elukestva õppe võimaluste loomisel

Vastajad arvasid, et kohaliku omavalitsuse panus elukestva õppe loomisesse peaks olema kõige suurem ja raamatukogu panus kõige väiksem.

Küsimusele „Mida peaks Kihnu vallavalitsus tegema elukestva õppe võimaluste arendamisel?“ oli võimalus vastata vabas vormis.

Tabel 5. Küsimuse „Mida peaks Kihnu vallavalitsus tegema elukestva õppe võimaluste arendamisel?“ vastuste kategoriseering

Vanusegrupid (N;M)	Maininguid; (N;M)	Küsitlemine, uurimine	Teavitamine, toetamine	Osalemise saavutamine	Koostöö	Koolitused	Rohkem valikuid, erinevatele sihtgruppidele	Ei tea; ei ole vaja midagi teha
1. 16-24 (3;2)	7 (4;3)		1M		1N	1N 1M	1N 1M	1N
2. 25-34 (6;4)	12 (7;5)	2M	1N 1M	1N	1M	3N	2N 1M	
3. 35-44 (6;2)	10 (9;1)	1N		1N		4N 1M	2N	1N
4. 45-54 (8;2)	15 (13;2)	2N 2M	2N		2N	4N	3N	
5. 55 + (12;5)	21 (15;6)	5N 3M	2N	1N	1N	1M	5N	1N 2M
	MAININGUID KOKKU	15	7	3	5	15	15	5

Kõige enam on vastajad välja toonud, et Kihnu vallavalitsuselt eeldatavad tegevused elukestva õppe võimaluste arendamisel võiksid olla järgmised: inimestelt uurimine ja küsitlemine – mida nad ise tahaksid; erinevad koolitused ja rohkem valikuid, erinevatele sihtgruppidele. Neid vajadusi on välja toonud kõik vanusegrupid. Viies grupp peab vajalikuks tegevusi kõigis elukestva õppe võimaluste arendamise kategooriates. Igas vanusegrupis leidub otse või kaudselt osutavaid vastuseid, et elukestva õppe võimalusi pole mõtet luua, kui inimesi see ei tundu huvitavat – osalemisaktiivsus on väike.

Vastustest tuleb välja, et inimesed sooviksid saarele ka muid koolitusi, mitte vaid turismi- ja ettevõtlusalaseid. Vastajate arvates rõhutakse hetkel vaid turismile ning oleks vaja koolitusi erinevale vanusegrupile, mitte ainult ettevõtjale.

Tabel 6. Näiteid vastustest 11.küsimusele „Mida peaks Kihnu vallavalitsus tegema elukestva õppe võimaluste arendamisel?“

Kihnu vallavalitsuselt eeldatavad tegevused	Näiteid vastustest
Küsitlemine, uurimine	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Korraldama kohalike seas küsitlusi, et saada teada millises valdkonnas on inimestel huvi ennast arendada. (M 25 - 34)</i> ▪ <i>... uurima mis neile huvi pakub enne ja mille järgi oleks vajadus. (N 35 - 44)</i> ▪ <i>Tegema uuringuid, milliseid õppeid kohalik elanik vajab ja leidma võimalusi nende korraldamiseks. (N 45 - 54)</i> ▪ <i>Koostama uuringu, milliseid koolitusi on vaja ehk selgitama välja vajalike koolituste teemad ja konkreetset huvilised. (N 55+)</i> ▪ <i>Uurima, mis inimesed ise tahaksid. Pole mõtet enne midagi arendada kui ei tea inimeste soove. (M 55+)</i>
Teavitamine, toetamine	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Teavitama võimalustest ja pakkuma toetust neile kellel vaja (M 16 – 24)</i> ▪ <i>Rahaline panus ning võimalused järgmisteks arenguteks (M 25 – 34)</i> ▪ <i>Pakkuma erinevaid koolitusi. Koolituste toimumise kohta jagama informatsiooni. Koolitused ei saa toimuda tööpäevadel keset tööpäeva.(N 45 – 54)</i>
Osalemise saavutamine	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>... Tihti on aga nii, et inimesed ei tulegi kodudest välja, ka mitte kui tasuta saab. (N 25 – 34)</i> ▪ <i>On ju tehtud ka ja tehtaks, kui oleks huvilisi ... (N 35 – 44)</i>
Koostöö	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>... Elukestva õppe võimaluste arendamiseks peaks tegema koostööd vallavalitsus, kool, ettevõtjad ning tulevane noorsoo töötaja. (N 16 – 24)</i> ▪ <i>Koostööd erinevate teenusepakkujatega, koolitusfirmadega. (N 45 – 54)</i>

Koolitused	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Võimaldama rohkem koolitusi erinevad vanuses inimestele. (N 16 – 24)</i> ▪ <i>Tooma rohkem koolitusi Kihnu. (N 25 – 34)</i> ▪ <i>Looma kohapeal koolitusvõimalusi. (N 35 – 44)</i> ▪ <i>Pakkuma erinevaid koolitusi ... (N 45 – 54)</i> ▪ <i>Tervisesport (M 55+)</i>
Rohkem valikuid, erinevatele sihtgruppidele	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Võimaldama rohkem koolitusi erinevad vanuses inimestele. (N 16 – 24)</i> ▪ <i>Oleks vaja koolitusi erinevale huvigrupile, mitte ainult ettevõtjale. (N 45 – 54)</i> ▪ <i>Erinevaid koolitusi erinevale huvigrupile, mitte vaid ettevõtlus ja turism. (N 55+)</i>
Ei tea; ei ole vaja midagi teha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Ei ole seda meelt, et see on vallavalitsuse ülesanne, inimene ise saab ka palju ära teha, nt läbi MTÜde, SAde jne (loob vastava üksuse ja pakub ise koolitust, vahendab vmt) (N 35 – 44)</i>

3.2.3. Arendamist vajavad elukestva õppe vormid ja tegevused

Uurimisküsimusele „Milliseid elukestva õppe vorme ja tegevusi on kihnlaste meelest vaja arendada?“ koguti vastuseid küsimustega 12 – 17.

Küsimusele „Millised huvidest ja hobidest lähtuv enesetäiendamise osalemise võimalused võiksid Kihnus olla?“ oli võimalus vastata vabas vormis.

Tabel 7. Küsimuse „Mida peaks Kihnu vallavalitsus tegema elukestva õppe võimaluste arendamisel?“ vastuste kategoriseering

Vanuse- grupid (N;M)	Maininguid; (N;M)	Keeled	Kodundus (käsitöö, kokandus, aiandus)	Sport, tervis	Rohkem võimalusi	Võimalusi on piisavalt	Ei oska öelda
1. 16-24 (3;2)	7 (5;2)	1N	1N	1N 1M		1N	1N 1M
2. 25-34 (6;4)	11 (7;4)	2N 1M		2N 1M	2N	1M	1N 1M
3. 35-44 (6;2)	8 (7;1)	1N	1N	1N	1M	2N 1M	1N
4. 45-54 (8;2)	7 (6;1)		2N	1N	2N 1M	1N	
5. 55 + (12;5)	20 (14;6)	1N 2M	4N	3N 2M	2N 2M	2N	2N
	MAININGUID KOKKU	8	8	12	10	8	7

Kõige enam on vastajate arvates Kihnu vaja spordi- ja tervisealaseid enesetäiendamisevõimalusi, seda töid välja kõik vanusegrupid. Veel on Kihnu vaja vastajate arvates rohkem võimalusi sportlikuks või tervislikuks ajaveetmiseks, vabaaja ringe, keeltekoolitusi jne. Nii kolmanda kui viienda vanusegrupi vastajad soovisid enesetäiendamise võimalusi kõigis kategooriates, mis oli võimalik moodustada. Mõnevõrra vähem on huvidest ja hobidest lähtuvaid soove esile toonud 45-54-aastaste vastajate grupp. Küsimus ei puudutanud inimeste tegevustes osalemise aktiivsust, kuid ka selle küsimuse vastustes tuuakse korduvalt esile kihnlaste huvipuudust osaleda ringides ja koolitustel, mida neile on pakutud. Viitsimatusele kodust välja tulla viitavad kõige enam 35 – 54-aastased vastanud (3. ja 4. vanusegrupp).

Vastust „ei tea“ kasutati 1-3 vanusegrupi vastajate poolt 5 korral, 4-5 vanusegrupi vastajate poolt vaid 2 korral. Kuna kolmes esimeses grupis oli vastajaid kokku 23, kahes viimases 27, on vastuse „ei tea“ valimise sagedus vanemates gruppides märkimisväärselt väiksem.

Tabel 8. Näiteid vastustest 12.küsimusele „Millised huvidest ja hobidest lähtuvad enesetäiendamise võimalused võiksid Kihnus olla?“

Enesetäiendamise võimalused	Näiteid vastustest
Keeled	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Võõrkeelte õppimine. (N 25 – 34)</i> ▪ <i>Keelekursused. (N 25 – 34)</i> ▪ <i>Inimeste huvist lähtuvad, mind huvitaks näiteks keeltekoolitus (M 55+)</i>
Kodundus (käsitöö, kokandus, aiandus)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>... kokandus, käsitöö. (N 35 – 44)</i> ▪ <i>Aiandus, käsitöö. (N 45 – 54)</i> ▪ <i>Kokandus, toitlustus (N 55+)</i>
Sport, tervis	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Võrkpall (M 16 – 24)</i> ▪ <i>Rohkem võimalusi sportlikuks või tervislikuks ajaveetmiseks ... (N 25 – 34)</i> ▪ <i>Spordiga seotud ... (N 35 – 44)</i> ▪ <i>Rohkem sporti (N 45 – 54)</i> ▪ <i>Näitks toitumise ja tervisega seonduvad. (N 55+)</i>
Rohkem võimalusi	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Võiks olla rohkem vabaaja ringe (M 35 – 44)</i> ▪ <i>Rohkem võiks olla koosviibimise võimalusi ja teha koolitusi erinevatel aladel näiteks hobidest. (N 45 – 54)</i> ▪ <i>Et inimesed saaksid rohkem koos käia, mõni selline ring, selts. (N 55+)</i>
Võimalusi on piisavalt	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Kooli õpilastele, kes soovivad oma hobidest lähutavalt täiendada end, on olemas kokandusring, spordiringid ja muusikaringid. Täiskasvanutele ei oska tuua välja enesetäiendamise ringe vms, kuna igaihe huvid ja hobid on erinevad. Täiskasvanutele on olema inglisekeele ringid, kus saavad end täiendada võõrkeele oskusega. (N 16 – 24)</i> ▪ <i>Ei oska öelda, puudust ei tunne praegu ... (M 25 – 34)</i> ▪ <i>Ei oska öelda, olen ennast piisavalt koolitanud. Võimalusi on ju olnud saarel. (N 35 – 44)</i> ▪ <i>Neid on piisavalt, väga palju võimalusi pakub Kihnu Muuseum. (N 45 – 54)</i>

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>neid juba on kuid ehk rohkem traditsioonide tundmist (N 55+)</i>
--	---

Küsimusele „Millistest tööalastest täiendus- ja ümberõppe võimalustest Kihnus kohapeal kõige enam puudust tunnete?“ oli võimalus vastata vabas vormis.

Tabel 9. Küsimuse „Millistest tööalastest täiendus- ja ümberõppe võimalustest Kihnus kohapeal kõige enam puudust tunnete?“ vastuste kategoriseering

Vanuse- grupid (N;M)	Maininguid; (N;M)	Nimetatud konkreetne oskus/pädevus	Nimetatud konkreetne koolitusliik või -viis	Puudub vajadus	Tööandjate korraldatud, erialased	Ei oska vastata, ei tea; Kihnus ei ole
1. 16-24 (3;2)	6 (4;2)	1M	1N	1N	1N	1N 1M
2. 25-34 (6;4)	16 (12;4)	5N 1M	4N 1M	1N 1M	2N	1M
3. 35-44 (6;2)	17 (15;2)	6N	3N	1N	1N	4N 2M
4. 45-54 (8;2)	15 (14;1)	5N 1M	3N	2N	1N	3N
5. 55 + (12;5)	20 (14;6)	2N 1M	2N 1M	6N 2M		4N 2M
	MAININGUID KOKKU	22	15	14	5	18

Kõige enam on vastajad välja toonud, et nad tunnevad puudust konkreetsete oskuste/pädevuste omandamise võimalustest (näiteks lennukijuhtimine, digipädevused, õmblemine, restaureerimine, keraamika jne). Veel on välja toodud, et puudus on konkreetsetest koolitusliikidest või –viisidest (näiteks töötukassa koolitused, õpetajate täienduskoolitused, ümberõpe, õhtukool jne).

Kõik vanusegrupid tunnevad puudust täiendus- ja ümberõppe võimalustest Kihnus kohapeal pea kõigis kategooriates, mis oli võimalik moodustada.

Mõnevõrra vähem on välja toodud puudust tööandjate korraldatud, erialastest koolitustest. Seda on välja toomata jätnud 55+ aastaste vastajate grupp.

Tabel 10. Näiteid vastustest 13.küsimusele „Millistest tööalastest täiendus- ja ümberõppe võimalustest Kihnus kohapeal kõige enam puudust tunnete?“

Täiendus- ja ümberõppe võimalused	Näiteid vastustest
Nimetatud konkreetne oskus/pädevus	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Lennukijuhtimine (M 16 – 24)</i> ▪ <i>Digipädevused (M 25 – 34)</i> ▪ <i>Mõni kutsealane kursus võiks olla - õmblemine, restaureerimine, keraamika või muu selline praktiline oskus. (N 25 – 34)</i> ▪ <i>Võiks olla kokakoolitus, keelekursusi, klienditeenindaja koolitus, ümberõpe ehitajaks või pottsepaks. (N 35 – 44)</i> ▪ <i>Käsitöö on hinnas, kuid sellele vastavaid koolitusi pole. (N 45 – 54)</i> ▪ <i>Võõrkeeli võiks rohkem osata (M 55+)</i>
Nimetatud konkreetne koolitusliik või -viis	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>... Läbi töötukassa on võimalik saada mitmeid koolitusi, mis pole rahalised. (N 16 – 24)</i> ▪ <i>Suuremad koolitusvõimalused õpetajatele. Ümberõppe võimaldamine üldiselt(kutsuda mandrilt koolitajaid, kutseõpetajaid). (N 25 – 34)</i> ▪ <i>Pigem ümberõppest ... (N 35 – 44)</i> ▪ <i>Oma tööalasest, sest siin need puuduvad. Õpetajatele mõeldud koolitused näiteks erivajadus. (N 45 – 54)</i>
Puudub vajadus	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>... Neid saab teha linnas iga inimene ise, kes tunneb vajadust selle järele ... (N 16 – 24)</i> ▪ <i>Ei tunne puudust, sest pole vajadust täiendus-ümberõppeks. (M 25 – 34)</i> ▪ <i>Minul ei ole töölaselt probleem end täiendada mandril, annan endale aru, et mulle vajalike koolituste Kihnu toomine pole mõistlik ega võimalik. Kihnu väiksus on tegelikult tema võlu :) (N 35 – 44)</i> ▪ <i>Ise täiendan ennast töölaselt palju ja leian need võimalused mujalt ... (N 45 – 54)</i>

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Ei tunnegi puudust (M 55+)</i>
Tööandjate korraldatud, erialased koolitused	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Tööandjad peaksid rohkem oma töötajaid koolitama. (N 16 – 24)</i> ▪ <i>Klienditeenindus mitte endale vaid teenindusasutuste töötajatele. (N 35 – 44)</i>
Ei oska vastata, ei tea; Kihnus ei ole otstarbekas	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Kihnus ei ole see kahjuks võimalik. (N 35 – 44)</i> ▪ <i>ööalane täiendus- ja ümberõpe on väga spetsiifiline ja pole seetõttu Kihnus korraldada sageli otstarbekas. (N 45 – 54)</i> ▪ <i>Minu tööalased täiendusõppe võimalused asuvad enamasti Tallinnas ja Tartus ning seega ei eelda ma, et saan kasutada võimalust kohapeal. (N 55+)</i>

Küsimusele „Kas põhiharidust mitteomavatel elanikel võiks olla võimalus seda omandada Kihnu Koolis?“ said vastajad oma arvamust avaldada kahe vastusevariandi alusel, milleks olid „jah“ või „ei“. 94% arvas, et põhiharidust mitteomavatel elanikel võiks olla võimalus seda omandada Kihnu koolis.

Küsimusele „Kuidas saaks kohalik omavalitsus toetada Kihnu elanike katkenud gümnaasiumi- või kutsehariduse lõpetamist?“ oli võimalus vastata vabas vormis.

Tabel 11. Küsimuse „Kuidas saaks kohalik omavalitsus toetada Kihnu elanike katkenud gümnaasiumi- või kutsehariduse lõpetamist?“ vastuste kategoriseering

Vanuse- grupid (N;M)	Maininguid; (N;M)	Luu tingimused põhi- /keskh. lõpetamiseks Kihnus	Julgustamine, motiveerimine, sh töökoha loomine	Rahaline toetus, sh stipendiumid	Inimene tuleb ise toime	Kulude katmine (sõidu-, elukoha jmt)	Ei oska öelda
1. 16-24 (3;2)	7 (5;2)	2N 1M	1N	1N 1M	1N		
2. 25-34 (6;4)	13 (9;4)	1N	2N	4N 4M	1N		1N
3. 35-44 (6;2)	10 (7;3)	1N 1M	1N	1N 1M	2N	1N 1M	1N
4. 45-54 (8;2)	14 (13;1)	2N 1M	1N	6N		4N	
5. 55 + (12;5)	18 (13;5)	1N 1M	3N	6N 2M	2N	1N 2M	
	MAININGUID KOKKU	12	8	26	6	9	2

Kõige enam on vastajad välja toonud, et kohalik omavalitsus saaks toetada Kihnu elanike katkenud gümnaasiumi- või kutsehariduse lõpetamist rahalise toetusega, sh stipendiumitega. Seda on välja toonud kõik vanusegrupid.

Mõnevõrra vähem arvavad vastajad, et inimene peaks ise toime tulema. Vastustes on välja toodud, et töötu abirahadeks ja stipendiumi maksmiseks vajalikud rahalised vahendid eraldatakse sihtotstarbelisena Eesti Vabariigi Tööturu Ameti poolt tööhõivefondist, seetõttu ei peakski kohalik omavalitsus toetama.

Tabel 12. Näiteid vastustest 15.küsimusele „Kuidas saaks kohalik omavalitsus toetada Kihnu elanike katkenud gümnaasiumi- või kutsehariduse lõpetamist?“

Kohaliku omavalitsuse võimalik toetus	Näiteid vastustest
Lasta lõpetada kool, kaugõpe	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Lubada neil lõpetada põhikool, luua selleks eriklass. (M 16 – 24)</i> ▪ <i>Võimaldada keskharidust omandada Kihnus kas või kaugõppe vormis st õpetajad käivad Kihnus. (N 45 – 54)</i>
Julgustamine, motiveerimine	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Motivatsiooni programmi oleks vaja. (N 35 – 44)</i> ▪ <i>Tekitama huvi, et inimene läheks jälle õppima (N 55+)</i>
Materiaalne toetus	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>... vajadusel materiaalselt toetada. (N 16 – 24)</i> ▪ <i>Rahaline toetus on peamine ... (N 25 – 34)</i> ▪ <i>Rahaline toetus ... (M 35 – 44)</i> ▪ <i>Rahaliselt (N 45 – 54)</i> ▪ <i>Toetades rahaliselt (N 55+)</i>
Inimene tuleb ise toime	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Kihnu elanik peaks ise leidma oma viisi kuidas paranda katkenud gümnaasiumi- või kutsehariduse lõpetamist. Iseenda jaoks õpitakse ja ise ennast arendatakse, et tulevikus toime tulla ... (N 16 – 24)</i> ▪ <i>Inimene peab ise tahtma õppida ja arenedada, siis tulevad mängu kõrvalinstitutsioonid, Kui seda huvi pole ei toimu ka arengut. (N 25 – 34)</i> ▪ <i>Kõigepealt peab olema inimese enda tahe ja soov ... (N 35 – 44)</i>
Elukoht, sõidu toetus	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Õpilaskodu mandril oleks väga suureks toeks, et lastel oleks võimalus minna mandrile haridust omandama. (N 35 – 44)</i> ▪ <i>Toetades eluaseme ja transpordi kulude katmisega. (N 45 – 54)</i>
Ei oska öelda	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Ei oska öelda, kui inimene ise ei taha ja kui tahab, küll siis toetatakse ilmselt ka ... (N 35 – 44)</i>

Küsimusele „Kuidas võiks kohalik omavalitsus toetada mandril haridust omandavaid kihnlasi?“ oli võimalus vastata vabas vormis.

Tabel 13. Küsimuse „Kuidas võiks kohalik omavalitsus toetada mandril haridust omandavaid kihnlasi?“ vastuste kategoriseering

Vanuse- grupid (N;M)	Maininguid; (N;M)	Rahaline toetus	KOV juba toetab	Kulude katmine (transport, elamispind)	Jätkata samamoodi	Ei oska öelda
1. 16-24 (3;2)	6 (4;2)	2M	1N	3N		
2. 25-34 (6;4)	11 (8;3)	4N 2M	1N	2N 1M		1N
3. 35-44 (6;2)	10 (8;2)	2N 1M	1N	4N	1M	1N
4. 45-54 (8;2)	17 (15;2)	2N 2M	5N	6N	2N	
5. 55 + (12;5)	19 (13;6)	5N 3M	2N 1M	5N 2M	1N	
	MAININGUID KOKKU	23	11	23	4	2

Kõige enam arvavad vastajad, et kohalik omavalitsus võiks toetada mandril haridust omandavaid kihnlasi rahalise toetusega. Seda arvavad kõik vanusegrupid. Veel arvavad vastajad, et oluline oleks katta kulusid nii transpordiks kui elamiseks. Seda arvavad kõik vanusegrupid.

Vähem arvavad vastajad, et kohalik omavalitsus juba toetab ja jätkata tuleks samamoodi. Üks vastaja toob välja, et on teinud kunagi stipendiumi kihnlaste tagasitoomiseks, kuid see ei töötanud hästi - keskhariduse omandajad saavad kohalikult omavalitsuselt toetust, kõrghariduse puhul ei oska öelda. Sellisel juhul toetamine peaks olema pigem nn õppelaen, kohustusega saarele hiljem tagasi tulla või siis raha tagasi maksta.

Tabel 14. Näiteid vastustest 16.küsimusele „Kuidas võiks kohalik omavalitsus toetada mandril haridust omandavaid kihnlasi?“

Kohaliku omavalitsuse toetus	Näiteid vastustest
Rahaline toetus	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Rahaline toetus kulub alati ära. (M 16 – 24)</i> ▪ <i>Võiks pakkuda mingit rahalist toetust (või mingi päevaraha). (N 25 – 34)</i> ▪ <i>Taastada koolitoetus Kihnu põhikooli lõpetanud noortele kesk- ja kõrghariduse soetamisel. (N 35 – 44)</i> ▪ <i>Iga kuu toetust anda rahalist. (N 45 – 54)</i> ▪ <i>Elamisraha (M 55+)</i>
KOV juba toetab	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Toetab tänaseisuga piisavalt. Üliõpilasele on võimalik oma enda koolist taotleda stipendiumi, tugiteenuste ja –tegevuste jaoks raha. Mandril keskkoolis käivad õpilased saavad tasuta koju sõita bussiga ja laevaga. (N 16 – 24)</i> ▪ <i>Toetab omajagu (õpilased sõidavad praamiga ja bussiga kas soodsamalt või isegi kunagi olid tasuta) on õppetoetused jne ... (N 25 – 34)</i>
Kulude katmine (transport, elamispind)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Sõidukulude kompenseerimine, vajadusel elamispinna muretsemine/toetamine kuludega. (N 16 – 24)</i> ▪ <i>Igakuise toetusega elamiskulude poole ulatuses katmiseks. (M 25 – 34)</i> ▪ <i>Ikka seesama toetus nii elamiseks kui ka sõidusoodustused. (N 45 – 54)</i>
Jätkata samamoodi	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Jätkata samal viisil, hariduse omandamine on Eesti riigis üldiselt tasuta. (M 35 – 44)</i>

Küsimusele „Kas tunnete puudust õppenõustamisest?“ said vastajad oma arvamust avaldada kahe vastusevariandi alusel, milleks olid „jah“ või „ei“. Üle poole, 64% vastajatest arvab, et nad ei tunne puudust õppenõustamisest.

3.3. Arutelu ja järeldused

Analüüsidest erinevate vanusegruppide vastuste kokkulangevusi, siis mõnevõrra enam on neid märgata kahes nooremas vanusegrupis ja kolmes vanemas vanusegrupis. Enam sarnasusi on täheldatav alates 35-aastaste ja vanemate vastustes.

Kihnu valla elukestvasse õppesse on ligikaudu kolmveerand vastanutest aktiivselt kaasatud, sellest tulenevalt saab järeldada, et tõenäoliselt on kihnlased elukestvast õppest huvitatud ja soovivad end sel teemal ka edaspidi arendada. Autorina pean seda väärtuslikuks uurimistulemuseks, kuna Kihnu elukeskkonna arendamisel on väga oluline, et kihnlased väärtustavad elukestvat õppimist, tunnevad huvi elukestva õppimise erinevate võimaluste vastu ning soovivad selles osaleda.

Vastajatest enim on saanud informatsiooni täiendkoolituste kohta internetist ning enim neist on käinud täiendusõppel/koolitusel Pärnus. See on autori jaoks ootuspärane tulemus, kuna antud asukoht on kihnlastele lähim, kus täiendusõppel/koolitustel käia.

Enamus vastajaid vajaks võõrkeelte koolitust. Enam kui pooltel vastanutest puuduvad vajalikud rahalised ressursid, et täiendusõppes osaleda. Enamus vastajatest ei tea, kas kohalik omavalitsus üldse nende täiendusõpet toetaks. See võib tähendada, et kohalik omavalitsus ei anna piisavalt sellealast tegevusest inimestele informatsiooni ning seepärast elanikud ka ei tea, kas vallas on olemas võimalused täiendusõppe toetamiseks.

Vastajad tõid välja, et kohaliku omavalitsuse panus elukestva õppe võimaluste loomisel peaks olema kõige suurem. Kõrvutades seda tulemusega, et elanikud ei tea, kas kohalik omavalitsus nende täiendusõpet toetaks, siis võivad nad oodata, et kohalik omavalitsus panustaks Kihnu elukestva õppe võimaluste loomisse enam, oleks edaspidi nähtavas juhtrollis.

Väga oluline tulemus elukestva õppe arendamise vaates on see, et märkimisväärselt suur hulk vastanutest oli esile toonud, et Kihnu vallavalitsus peaks elukestva õppe võimaluste arendamisel alustuseks kaardistama huvilised ja nende soovid elukestva õppe arendamiseks. Autorina pean oluliseks siinkohal tuua välja sisuka repliigi vastajalt (*Vallavalitsus peaks koostama uuringu, milliseid koolitusi on vaja ehk selgitama välja vajalike koolituste teemad ja konkreetsed huvilised. Leidma valla eelarves rahastuse ning kui see on võimalik siis panema paika ajalise määratluse kus, millal ja kui tihti oleks huvilistel võimalik osaleda.*

Valla juhtorganite vajakajäämine senises tegevuses on see, et ei ole konkreetselt uuritud, mida kihnlased ise sooviksid täiendkoolituste osas saada.

Kihnu elanikud arvasid, et kohaliku omavalitsuse panus elukestva õppe loomisesse peaks olema kõige suurem ja raamatukogu panus kõige väiksem. Küsitlust korraldades oleks tulnud „Kohalik omavalitsus“ koondnimetuse asemel pakkuda eraldi „volikogu“ ja „vallavalitsus“. Sel juhul oleks vastajatel olnud võimalus täpsemalt vastata ning töö autor oleks saanud kindlamalt väita, et just neilt kahelt omavalitsusorganilt ootavad vastanud peamist panustamist. Kindlasti panustab omavalitsus elukestva õppe arendamisse ka oma haldusalas olevate asutuste – raamatukogu, kultuurimaja ja kooli kaudu. Praegu jääb tulemus mõnevõrra ebamääraseks.

Kuigi ükski küsimus ei puudutanud inimeste tegevustes osalemise aktiivsust, toodi erinevatele küsimustele vastates korduvalt välja asjaolu, et kihnlastel on huvipuudus osaleda ringides ja koolitustel, mida neile on siiani pakutud.. Viitsimatusele kodust välja tulla viitavad kõige enam 35 – 54-aastased vastanud.

Kõige enam tunnevad vastajad puudust konkreetsetest oskuste/pädevuste omandamisest. Autori jaoks esines ka ootamatuid vastused, näiteks toodi välja, et soovitakse omandada lennukijuhtimise, õmblemise, restaureerimise ja keraamikaalaseid oskusi. Puudust on tuntud konkreetsetest koolitusliikidest või –viisidest, näiteks olid nimetatud töötukassa koolitused, õpetajate täienduskoolitused (erivajadustega õpilane), ümberõpe ning õhtukool. Autori jaoks huvitav tulemus vastuste hulgast on see, et pakuti välja hakata elanikkonnale korraldama kohaliku kihnu pärimuskultuuri õppeid (sh selle rohkem väärtustamise kohta).

Vastustest tuleb enim välja, et kohalik omavalitsus saaks toetada Kihnu elanike katkenud gümnaasiumi- või kutsehariduse lõpetamist rahalise toetusega, sh stipendiumitega. Vastuseid analüüsides tuli välja, et Kihnus on noori, kes pole saanud rahaliste vahendite puudumise tõttu haridust omandada. Vastajate arvates võiks kohalik omavalitsus toetada mandril haridust omandavaid kihnlasi rahalise toetusega. Samas oli korduvalt arvatud, et õppimine ja enesetäiendamine on iga inimese isiklik asi ning lisaks on ka terve hulk riiklikke soodustusi, mis tuleks ära kasutada. Esitati ka arvamus, et toetamine peaks olema vajaduspõhine. Niisugune hoiak võib viidata sellele, et Kihnu elanikud on teadlikud väikevalla piiratud ressursidest.

64% vastajatest arvab, et nad ei tunne puudust õppenõustamisest. Autori arvates on vastus ootuspärane, kuna vastustest on selgunud, et vastajad on teadlikud sellest, mis nad näiteks koolituste näol Kihnu juurde sooviksid ning millega sooviksid tulevikus rohkem tegeleda.

Ankeedis jäi vajaka küsimustest, mis oleksid uurinud vastanute hinnangut koostöös õppimisele ja kohapeal olemasoleva ressursi ärakasutamisele üksteiselt õppides. Niisugune info oleks aga elukestva õppe tegevuste edasiseks kavandamiseks vajalik olnud.

KOKKUVÕTE

Käesoleva lõputöö teemaks oli „Elukestva õppe arendamise vajadused ja võimalused Kihnu vallas“. Lõputöö uurimisprobleemiks oli: „Kuidas arendada elukestvat õpet Kihnu vallas?“. Uurimustöö eesmärgiks oli välja selgitada Kihnu elanike vaade valla elukestva õppe arendamiseks vajalikele tegevustele. Lisaks kaardistada elanike enda elukestvas õppes osalemine. Lähtudes uurimisprobleemist ja eesmärgist otsiti vastuseid järgmistele uurimisküsimustele: 1) missugune on Kihnu valla elanike elukestvas õppes osalemine? 2) kes peaksid kihnlaste arvates panustama Kihnu elukestva õppe arendamisse?; 3) milliseid elukestva õppe vorme ja tegevusi on kihnlaste meelest vaja arendada?

Andmed koguti küsimustikuga, millele vastas 50 Kihnu elanikku alates vanusest 16 eluaastat. Valim oli elanikkonda proportsionaalselt esindav.

Tööle püstitatud eesmärk täideti – uurimuse tulemused andsid ülevaate Kihnu elanike elukestvas õppes osalemisest ning nende vaatest valla elukestva õppe arendajatele ning arendamiseks vajalikele tegevustele.

Kihnu valla elanike elukestvas õppes osalemise osas selgus, et ligikaudu kolmveerand vastanutest (74%) on aktiivselt kaasatud täiendusõppe koolitustesse ja programmidesse. Suur osa vastajatest (21 vastajat) on osalenud täiendusõppel/koolitusel Kihnus kohapeal. Kihnus kohapeal on toimunud koolitusi näiteks klienditeenindusest, turismist ja ettevõtlusest. Enamus vastajaid (20 mainingut) vajaks võõrkeelte koolitust – seda töid välja kõigi vanusegruppide vastanud. Enamus vastajatest (33 vastajat) ei tea, kas kohalik omavalitsus üldse nende täiendusõpet toetaks.

Vastanute arvates peaks elukestva õppe arendamisse Kihnus panustama kohalik omavalitsus. Kihnu vallavalitsuselt eeldatavad tegevused elukestva õppe võimaluste arendamisel võiksid olla vastajate arvates inimestelt uurimine ja küsitlemine – mida nad ise tahaksid, erinevad koolitused ja rohkem valikuid ning seda erinevatele sihtgruppidele.

Vastustest selgus, et inimesed soovivad saarele ka muid koolitusi, mitte vaid turismi- ja ettevõtlusalaseid. Kihnu oleks vaja vastajate arvates ka rohkem vabaaja veetmise ringe, keeltekoolitusi jne.

Elukestva õppe vormidest ja tegevustest, mida on vaja arendada, toodi esile, et kõige enam on Kihnu vaja spordist ja tervisest lähtuvat enesetäiendamist, seda tõid välja kõik vanusegrupid. Kõige enam tunnevad vastajad puudust konkreetsetest oskuste/pädevuste omandamisest. Puudust on tuntud konkreetsetest koolitusliikidest või –viisidest, näiteks oli nimetatud töötukassa koolitused, õpetajate täienduskoolitused, ümberõppe ning õhtukool. Kõik vanusegrupid tunnevad puudust täiendus- ja ümberõppe võimalustest Kihnus kohapeal.

94% vastajatest arvas, et põhiharidust mitteomavatel elanikel võiks olla võimalus seda omandada Kihnu koolis.

Kohalik omavalitsus saaks ja võiks toetada Kihnu elanike katkenud gümnaasiumi- või kutsehariduse lõpetamist rahalise toetusega, sh stipendiumitega. Seda on välja toonud kõik vanusegrupid.

Oluliseks tulemuseks on see, et Kihnu vallavalitsus peaks elukestva õppe võimaluste arendamisel alustuseks kaardistama huvilised ja nende soovid elukestva õppe arendamiseks. On tähtis kihnlastele pakkuda just selliseid koolitusi, mille vajalikkust nad ise on tunnetanud ja esile toonud.

Uurimistulemusi kavatsen tutvustada vastajatele ehk Kihnu elanikele ning Kihnu Vallavalitsusele ettekande vormis. Tulenevalt uurimustöö tulemustest on minu soovitus neile kaardistada erinevate huvigruppide konkreetset ettepanekud elukestva õppe arendamiseks.

Uurimine võiks jätkuda kohaliku omavalitsuse ametnikega, kooli, raamatukogu ja rahvamaja juhtide intervjuerimisega. Intervjuude eesmärgiks on uurida, missuguseid ressursse ja rakendamata võimalusi nad näevad Kihnu elukestva õppe arendamiseks.

KASUTATUD ALLIKAD

A Memorandum on Lifelong Learning. 2000. Commission of the European Communities. http://arhiv.acs.si/dokumenti/Memorandum_on_Lifelong_Learning.pdf, (07.03.2018).

Aktiivsena vananemise arengukava 2013–2020. 2013. Sotsiaalministeerium. https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/eesmargid_ja_tegevused/Sotsiaalhoolekanne/Eakatele/aktiivsena_vananemise_arengukava_2013-2020.pdf, (01.11.2017).

Aruväli, S. 2014. *Keerulised koolitussituatsioonid täiskasvanute koolitajate arusaamades ja keerulistest koolitussituatsioonidest õppimine.* Tartu Ülikool. [Magistritöö]. http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/41780/aruvali_sigrid.pdf?sequence=1&isAllowed=y, (17.01.2018).

Beljajev, R., Vanari, K. 2005. *Õppimine ja õppimisoskuste arendamine täiskasvanuna.* Sisekaitseakadeemia, lk 40. <https://digiriul.sisekaitse.ee/bitstream/handle/123456789/858/%C3%95ppimine%20ja%20%C3%B5ppimisoskuste%20arendamine%20t%C3%A4iskasvanuna%20uus%20fail.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, (14.01.2018).

Eensaar, T. 2003. Elukestva õppe põhiterminoloogia inglise-eesti seletav sõnastik Euroopa Komisjoni dokumentide põhjal. [Magistriprojekt]. Tartu, lk 17-18, 29 – 30.

Eesti Akadeemilise Täiendusõppe Koostöövõrgustik. *Iseseisev täiendusõpe ja juhendatud õppimine töökohal.* <http://eatk.edu.ee/hype-tulemused/iseseisev-ja-juhendatud-t%C3%A4endus%C3%B5pe>, (04.02.2018).

Eesti elukestva õppe strateegia 2020. 2014. Haridus- ja Teadusministeerium. <https://www.hm.ee/sites/default/files/strateegia2020.pdf>, (20.10.2017).

Eesti Haridusfoorum. *Eesmärgid, ajalugu.*

<http://www.haridusfoorum.ee/meist/eesmargid-ajalugu>, (27.04.2018).

Eesti haridusstrateegia 2012 – 2020 taustamaterjal. 2012. Eesti hariduse viis väljakutset.

<http://www.haridusfoorum.ee/images/stories/haridusstrateegia/eesti-haridusstrateegia-2012-2020-taustamaterjal.pdf>, (16.05.2018).

Elukestva õppe strateegia 2005 - 2008. 2005. Haridus- ja Teadusministeerium.

https://www.andras.ee/sites/default/files/EESTI_ELUKESTVA_OPPE_STRATEEGIA_2005_2008_1_.pdf, (07.03.2018).

Huuse, H. 2017. *Kohalike omavalitsuste kultuurikorraldajate pädevused ja täiendkoolituse vajadus Eestis.* Tartu Ülikool. [Magistritöö].

http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/57659/Huuse_Heleri.pdf?sequence=1&isAllowed=y, (28.10.2017).

Jõgi, L. 2001. *Elukestev õpe-ideest strateegiani, strateegiast kontseptsioonini.- Elukestev õpe Eestis.* Tartu, Tartu Ülikool, lk 14 – 21.

Jõgi, L., Karu, K. 2004. *Täiskasvanu õppimine kui koolituse probleem.* Õppimine mitmes vaatenurgast. Tallinn: Tallinna Pedagoogikaülikooli Kirjastus, lk 130 – 140.

Jänese, A. 2006. *Eesti suhtluskeelega õpiku „Sulle, õpetaja!“ metoodiline strateegia.* Tartu Ülikool. [Magistritöö].

<http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/667/janeseanne.pdf?sequence=5&isAllowed=y>, (29.04.2018).

Järve, J., Räis, M., Reppo, I. 2012. *Erialase tasemehariduseta isikute osalemine elukestvas õppes.* Eesti Rakendusuuringu Keskus CentA.

http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/40874/Taiskasv_Tasemehariduseta.pdf?sequence=1&isAllowed=y, (05.11.2017).

Jääger, T., Roodla, L. 2008. *Elukestev õpe müütide võrgus.* http://haridus.opleht.ee/Arhiiv/1_22008/2-6.pdf, (07.02.2018).

Kihnu valla arengukava 2017 – 2025. 2017. Kihnu Vallavolikogu. <https://www.riigiteataja.ee/aktiisa/4060/4201/7035/Lisa.pdf#>, (07.02.2018).

Kikkas, A. & Tilts, I. 2014. *Püüasustusega väikesaarte arengut takistavate kitsaskohtade kaardistamine*. TTÜ Kuressaare kolledž, Kuressaare. <http://saared.ee/wp-content/uploads/2014/07/P%C3%BCsiasustusega-v%C3%A4ikesaared-2014.pdf>, (22.11.2017).

Krillo, K., Nurmela, K., Eamets, R., Philips, K. 2010. *Elukestva õppe roll turvalise paindlikkuse kujundamisel Eestis*. Tartu Ülikool.

Leis, H. 2014. *Rahvusvahelise õpirände levimus Eestis ja selle tunnetatud mõju õpirändes osalenule Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia üliõpilaste näitel*. Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia. [Lõputöö].
http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/42315/leis_helen_2014.pdf?sequence=1&isAllowed=y, (05.11.2017).

Männiste, T. 2014. *Nõukogudeaegse kõrgharidusega keskealised siirdeaja elukestva õppe keskkonnas*. Eesti Haridusteaduste Ajakiri, nr 2 (2).
<http://ojs.utlib.ee/index.php/EHA/article/viewFile/1398/1335>, (08.03.2018).

Palu, M. 2016. *Kogukonna loomine ja selle erinevad praktikad Kihnu noorte näitel*. Tartu Ülikool. [Lõputöö].
http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/53526/Palu_Maarja.pdf?sequence=1&isAllowed=y, (22.11.2017).

Reinhold, M. 2014. *Täiskasvanuhariduse valdkonna statistika põhinäitajad*. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium, lk 4.
https://www.hm.ee/sites/default/files/taiskasvanuhariduse_valdkonna_statistika_pohinaitajad_2014.pdf, (10.11.2017).

Roosalu, T. 2010. *Kolmekesi elukestvas õppes: õppija, kool ja tööandja*.
https://www.andras.ee/sites/default/files/Triin_Roosalu_Kolmekesi_elukestvas_oppes.pdf, (01.02.2018).

Saar, E., Unt, M., Lindemann, K., Reiska, E. & Tamm, A. 2014. *Oskused ja elukestev õpe: kellelt ja mida on Eestil oskuste parandamiseks õppida? PIAAC uuringu temaatiline aruanne nr 2*. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium.

Täiskasvanuhariduse arengukava 2009 – 2013. 2009. Haridus- ja Teadusministeerium.
https://www.hm.ee/sites/default/files/t2iskasvanutehariduse_arengukava.pdf, (08.03.2018).

Täiskasvanute koolituse seadus. 2015. RT I, 23.03.2015, 5; RT I, 10.06.2015, 10.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/110062015010>, (07.02.2018).

Tüür, E. 2013. *Mittetraditsioonilise õppija kutseõpingute valiku motiivid ja õpinguid mõjutavad tegurid.* Tartu Ülikool. [Magistritöö].
https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/31760/tyyr_erle.pdf?sequence=1&isAllowed,
(23.11.2017).

Õpetajate täiendusõppe vajadused. 2015. Balti Uuringute Instituut.
<https://www.ibs.ee/wp-content/uploads/Õpetajate-täiendusõppe-vajadused-uuringuaruanne.pdf>, (16.03.2018).

LISAD

Lisa 1 Uurimisküsimustik Kihnu elanikele

Tere!

Olen Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia üliõpilane Marilyn Männi. Kirjutades lõputööd, mille teemaks on elukestva õppe arendamise vajadused ja võimalused Kihnu vallas, vajan Teie abi. Palun Teil vastata järgmistele küsimustele. Küsimustiku täitmisele kulub ~ 20 minutit. Vastajad jäävad anonüümseks ja saadud andmeid kasutatakse vaid käesoleva uurimustöö koostamiseks.

Olen väga tänulik Teie abi eest!

1. Sugu

- Mees
- Naine

2. Vanus

- 16 – 24
- 25 – 34
- 35 – 44
- 45 – 54
- 55 või vanem

3. Haridustase

- Põhiharidus
- Keskharidus
- Kõrgharidus

4. Millal osalesite viimati täiendusõppe koolitusel või programmis?

- Pole osalenud

- Vähem kui aasta tagasi
 - 2 – 3 aastat tagasi
 - Enam kui 5 aastat tagasi
5. Kust olete saanud informatsiooni täiendkoolituste kohta? Valige kõik vastusevariandid, mis Teie puhul on õiged.
- Vallavalitsus
 - Kohalik leht
 - Kool
 - Töökoht (tööandja)
 - Internet
 - Raadio
 - Televisioon
 - Koolituskeskus
 - Koolitusfirma reklaamtrükis
 - Tuttavalt, sõbralt
 - Ma ei ole kunagi täienduskoolituste kohta infot otsinud.
 - Muu ...
6. Kus olete täiendusõppel/koolitusel käinud? Valige kõik vastusevariandid, mis Teie puhul on õiged. Kui valisite vastuseks "mujal Eestis" või "välismaal", siis palun täpsustage valiku "muu" all.
- Kihnus kohapeal
 - Pärnus
 - Tallinnas
 - Mujal Eestis
 - Välismaal
 - Muu...
7. Missugustel täienduskoolitustel olete osalenud? Valige kõik vastusevariandid, mis Teie puhul on õiged.
- Erialane (töölane täiendusõpe)
 - Huvidest või hobidest lähtuv
 - Digipädevuste arendamine
 - Võõrkeele kursus
 - Muu...

8. Missuguseid täiendkoolitusi Teie kõige rohkem vajaksite? Nimetage vähemalt üks koolitus ja põhjendage, miks Te seda vajate.
9. Millised on Teie võimalused ja vahendid koolitusel osalemiseks?
- 1) Mul jätkub aega täienduskoolitustel osalemiseks.
 - Ei kehti minu kohta üldse
 - Pigem ei kehti minu kohta
 - Ei oska öelda
 - Pigem kehtib minu kohta
 - Kehtib minu kohta alati
 - 2) Minu pereliikmed toetavad minu osalemist täiendusõppes.
 - Ei kehti minu kohta üldse
 - Pigem ei kehti minu kohta
 - Ei oska öelda
 - Pigem kehtib minu kohta
 - Kehtib minu kohta alati
 - 3) Minu tööandja soodustab minu osalemist täienduskoolitustel.
 - Ei kehti minu kohta üldse
 - Pigem ei kehti minu kohta
 - Ei oska öelda
 - Pigem kehtib minu kohta
 - Kehtib minu kohta alati
 - 4) Kohalik omavalitsus toetab minu osalemist täiendusõppes.
 - Ei kehti minu kohta üldse
 - Pigem ei kehti minu kohta
 - Ei oska öelda
 - Pigem kehtib minu kohta
 - Kehtib minu kohta alati
 - 5) Mul on endal vajalikud ressursid, et täiendusõppes osaleda.
 - Ei kehti minu kohta üldse
 - Pigem ei kehti minu kohta
 - Ei oska öelda
 - Pigem kehtib minu kohta
 - Kehtib minu kohta alati

10. Palun väljendage oma arvamust, missugune peaks olema Kihnu valla erinevate institutsioonide panus elukestva õppe võimaluste loomisse. Iga numbrit saab valida üks kord, numbrite tähendus: 1 – peaks panustama kõige enam; 5 – peaks panustama kõige vähem.
- Kohalik omavalitsus
 - Tööandjad
 - Raamatukogu
 - Kultuurimaja
 - Kool
11. Mida peaks Kihnu vallavalitsus tegema elukestva õppe võimaluste arendamisel?
12. Millised huvidest ja hobidest lähtuvad enesetäiendamise võimalused võiksid Kihnus olla?
13. Millistest tööalastest täiendus- ja ümberõppe võimalustest Kihnus kohapeal kõige enam puudust tunnete?
14. Kas põhiharidust mitteomavatel elanikel võiks olla võimalus seda omandada Kihnu Koolis?
- Jah
 - Ei
15. Kuidas saaks kohalik omavalitsus toetada Kihnu elanike katkenud gümnaasiumi- või kutsehariduse lõpetamist?
16. Kuidas võiks kohalik omavalitsus toetada mandril haridust omandavaid kihnlasi?
17. Kas tunnete puudust õppenõustamisest?
- Jah
 - Ei

Lisa 2 Näide toormaterjali kategoriseerimisest

8.Küsimuse „Missuguseid täiendkoolitusi teie kõige rohkem vajaksite?“ vastuste kategoriseering

Vanuse-grupp	Vastused (naised N; mehed M)	Digipädevused	Ettevõtluskoolitus	Keeleõpe	Ametioskused	Turism	Ei vaja koolitusi
1. 16-24	<p>Keele. Sest keelepagas võiks alati suurem olla (M)</p> <p>Turism, ettevõtlus, noorsootöö. Turismi ja ettevõtlusega tegeletakse Kihnus palju, aga alati on hea veidi juurde õppida, et asi areneks veelgi paremaks. Noorsootöö on Kihnus vähe arenenud. (N)</p> <p>Meditatsioon. Alati tarvis. Kihnus ei jõua igakord abi õigel ajal kohale. Ning väiksemate murdude ja muu häda korral oleks võimalik kohe igale inimesele abi anda. (N)</p> <p>Keelekursused (N)</p> <p>Elektroonika (M)</p>		N	M		N	
2. 25-34	<p>Ettevõtluskoolitus, sest seda vajab saar kõige rohkem (M)</p> <p>Keelekoolitus (N)</p> <p>Hetkel ei ole. (M)</p> <p>Digipädevuse arendamine, olemaks kursis tehnoloogia arenduste ja võimalustega. Võõrkeelte kursus on alati vajalik. Motivatsiooni kursus. Oma äri algatamise kursused (projektijuhtimine jms). (N)</p> <p>kuna olen hooaja tööline kihnu saarel siis oleks väga hea kui saaksin lisakoolituse pagari alal. kui saaksin läbida pagari koolituse siis saaksin pakkuda ka selle alaseid teadmisi oma töös(toidukohas milleks on Aru grill). (N)</p>	N	M	N			M

	<p>IT. Et tekiks oskused ja võimalus aastaringseks töötegemiseks. (M) Ei oska vastata. (M) Võõrkeel töö jaoks (N) Võõrkeelte kursus. (N) Kihnus on puudu korrektsest klienditeenindusest. Aga ka tasuta koolitustele inimesed ei tule. Väga kahju. Just seda peaks Kihnus väga paljud inimesed õppima, suhtlemist, viisakust jne. (N)</p>			N	N		
		D	Et	K	AO	T	Ei
3. 35-44	<p>Keeleõpe - rahvusvaheline suhtlemine. (N) Töölaseid (N) Hetkel ei vaja, ei taha midagi õppida. Aga võõrkeeli võiks alati paremini osata. Vene keel ja hispaania keel. (N) Klienditeenindus, osalesin ühel ka, mis Kihnus toimus, aga sellest küll väga palju abi polnud. Klienditeenindus sobib õpilastele, kellel on vaja kooli kõrvalt tööl käia ja see aitaks, kui oleks mingisugune kogemus/teadmine olemas. (N) Võõrkeeled (N) Raamatupidamist. Kihnus soovitatakse kõigil ettevõtjateks hakata, kes seal elada tahavad. Iga ettevõtja peab omama vähemalt elementaarset oskust raamatupidamisest. (N) Osalen hetkel enda jaoks väga vajalikul koolitusel. (M) Inglise keele koolitus, sest tööl vaja. (M)</p>			N N N M	N N N		N
4 45-54	<p>Raamatupidamis alast, kuna seadused pidevalt uuenevad. (N) Keelekoolitus, vaja reisimisel ja ka tööalaselt. (N) Töölaseid, sest seadused ja määrused muutuvad pidevalt. (N) Võõrkeele(inglise keel) tunne ei oska seda piisavalt (N)</p>			N N N	N N N		

	Erinevaid erialaseid. (N) Tahaksin osata paremini näiteks inglise keelt. (M) Turismialaseid (N) Inglise keel (N) Raamatupidamine (M) Käsitöö , kuna sellega saab aastaringselt teenida. (N)			M N	M N	N	
5 55 +	Ei oska vastata. (N) Arvuti kasutamine (M) Ei ole vajadust koolitusele. (M) Vene keele koolitus, tänapäeval eriti Tallinnas on kõikidel erialadel töötavatel inimestel vaja osata vene keelt. (N) Inglise keele kursus, mis tuleks kasuks tööalaselt. (N) Tänapäeval peab arvutit oskama (N) Mõni arvuti koolitus, et saaks välismaailmaga kursis olla (M) Keeled, neid elus ikka vaja osata. (M) Keelekoolitus, vajalik nii töös kui terves elus (N) Turismi, sellega saab suvel teenida, et siis ülejäänud aasta ära elada. (N) inglise keelt, tänapäeval seda väga vaja (N) Ei teagi, ei tunne puudust (M) käsitöö - lisaraha teenimine (N) Inglise keel , kuna turismiga tegeledes seda vaja (N) Toitlustust , Kihnus põhiline suveperioodil (N) turism et see saarel toimiks (N) osata arvutit et suhelda teistega kes elavad mandril (N)	M N M M		N N M N N N		N M	N M

SUMMARY

The topic of this thesis was "The needs and opportunities for the development of lifelong learning in the Kihnu municipality". The research problem of the thesis was: "How to develop lifelong learning in Kihnu municipality?" The aim of the research was to find out the views of Kihnu residents for the activities necessary for the development of lifelong learning. In addition, mapping the participation of people in their lifelong learning. Based on the research problem and the aim, responses to the following research questions were sought: 1) what is the participation in lifelong learning of the Kihnu municipality? 2) in the opinion of the Kihnu people, who should contribute to the development of Kihnu's lifelong learning? 3) what kind of lifelong learning forms and activities should be develop in the opinion of Kihnu people?

The data was collected in a questionnaire replied to 50 Kihnu inhabitants from the age of 16 years. The sample was proportional to the population.

The goal of the work was fulfilled - the results of the study provided an overview of the participation of residents of Kihnu in lifelong learning and their views on the developers of lifelong learning for the municipality and the activities necessary for development.

In terms of participation in lifelong learning for residents of Kihnu municipality, about three quarters of respondents (74%) are actively involved in continuing education courses and programs. A large proportion of respondents (21 respondents) have taken part in continuing education/training in Kihnu. In Kihnu, training has been carried out on the ground, for example, customer service, tourism and business. Most respondents (20 respondents) needed foreign language training - as evidenced by respondents of all age groups. The majority of respondents (33 respondents) do not know if the local government would support their in-service training at all.

According to respondents, local government should contribute to the development of lifelong learning in Kihnu. Expected activities from Kihnu municipality government in developing the opportunities for lifelong learning should be, according to respondents, surveying and questioning people - what they would like, different trainings and more choices, and for different target groups. The responses showed that people also want other training courses on the island, not just tourism and business. In Kihnu, respondents would also need more leisure-time activities, language training, etc.

The forms and activities of lifelong learning that need to be developed, highlighted the fact that Kihnu is most in need of sport and health-based self-development, as evidenced by all age groups. The respondents are most affected by the lack of specific skills/competences. The shortage is known about specific types or types of training, for example, training provided by the unemployment fund, teacher training, retraining and evening school. All age groups lack the opportunity to upgrade and retrain in Kihnu.

94% of respondents thought that people who do not have basic education should have the opportunity to acquire it in Kihnu school.

The municipality can and could support the graduation of the Kihnu residents with interrupted upper secondary school or vocational education with financial support, including scholarships. This has been highlighted by all age groups.

An important consequence is that Kihnu municipality government should, in order to develop lifelong learning opportunities, map out the interests and their wishes for the development of lifelong learning. It is important for the Kihnu people to offer them exactly the kind of training that they have recognized and highlighted.

I will present the results of the research to the respondents, to Kihnu residents and Kihnu rural municipality government in the form of a presentation. Based on the results of the research, my recommendation is to map out specific proposals from different interest groups for the development of lifelong learning.

Research could continue with local government officials, interviewing the school, library and community leaders. The purpose of the interviews is to explore what resources and the untapped possibilities they see for developing Kihnu's lifelong learning.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, **Marily Männi**,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „**Elukestva õppe arendamise vajadused ja võimalused Kihnu vallas**“, mille juhendaja on **Küllil Salumäe**,

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Viljandis, 23.05.2018